

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Mezinárodních studií

Damián Čech

**Charles de Gaulle a jeho pohľad na Nemecko
v premenách jeho života**

Bakalářská práce

Praha 2018

Autor práce: **Damián Čech**

Vedoucí práce: **PhDr. Ondřej Matějka, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2018**

Bibliografický záznam

ČECH, Damián. *Charles de Gaulle a jeho pohľad na Nemecko v premenách jeho života*. Praha, 2018. 46 s. Bakalárska práca (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut mezinárodných študií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Ondřej Matějka, Ph.D.

Abstrakt

Bakalárska práca Charles de Gaulle a jeho pohľad na Nemecko v premenách jeho života sa zameriava na postavu Charlesa de Gaulla a na jeho vnímanie Nemecka v rozličných etapách jeho života. Pre tieto potreby práca sa zameriava hlavne na analýzu memoárov, poznámok a listov, ktoré sú v práci rozoberané a roztriedené tematicky. Práca pokrýva obdobie rokov 1919-1969. Hlavným cieľom samotnej práce je pracovať a interpretovať myšlienky de Gaulla vo vzťahu k Nemecku. De Gaulle sa totiž ako jedna z najdôležitejších osobností dvadsiateho storočia často vyjadruje k medzinárodnej situácii a Nemecko je jedno z centier pozornosti. Bakalárska práca sa analýzou nazhromaždených textov pokúsi priblížiť zmýšľanie de Gaulla a vysvetliť, ako a pod akými obrazmi je Nemecko spomínané a ako sa tento obraz mení v reakcii na vývoj vzťahov medzi oboma krajinami. Práca sa bude taktiež zameriavať na jazyk a metaforické výrazy, ktoré de Gaulle používa a pokúsi sa priblížiť ich význam čitateľovi. V neposlednej rade práca skúsi odpovedať na otázku, či sa počas spracovaného obdobia de Gaullovi ustálil jednotný pohľad na Nemecko, alebo je jeho názor vyplývajúci z aktuálnej medzinárodnej situácie.

Abstract

The main focus of the bachelor thesis Charles de Gaulle and his changing perspectives on Germany will be the personality of Charles de Gaulle and his understanding of the Germany depending on his various life periods. In order to process this subject of the thesis, I will use the analysis of the memoirs, notes and letters, which will be divided thematically. The thesis covers the period of 1919-1969. The main goal of the thesis is to process and interpret the thoughts of de Gaulle in relation with Germany. De Gaulle as one of the most important personality of the twentieth century is mentioning Germany quite often, being one of his centers of interest. The bachelor thesis will try to illustrate the different images of the Germany that appear in his memoirs and how are the images changing in the reaction of the

development of the mutual relations. The thesis will be also focusing on the language and expressions used to describe the Germany and will try to clarify them to the reader. Last but not the least I will try to answer the question, whether de Gaulle had a stable opinion on Germany or whether the opinion was changing depending on the current international situation.

Klíčová slova

Francúzsko, Charles de Gaulle, Nemecko, história, svetové vojny, spojenectvo, nepriateľstvo

Keywords

France, Charles de Gaulle, Germany, history, world wars, alliance, hostility

Rozsah práce: 88 753 znakov

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11.05.2018

Damián Čech

Poděkování

Na tomto mieste by som rád poďakoval profesorovi PhDr. Ondřej Matějka, Ph.D. za jeho vecné rady a trpezlivosť pri spracovaní práce.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Jméno: Damián Čech
E-mail: 30778372@fsv.cuni.cz
Studijní obor: Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce: 5. semestr, 2017/2018
Semestr a školní rok ukončení práce: 6. semestr, 2017/2018
Vedoucí bakalářského semináře PhDr. David Emler, Ph.D.
Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Matějka, Ph.D.
Název práce: Charles de Gaulle a jeho pohľad na Nemecko v premenách jeho života
Charakteristika tématu práce: Charles de Gaulle je považovaný za jednu z ústredných osobností dvadsiateho storočia. Ako významná osobnosť na francúzskej politickej scéne, sa často vyjadruje o Nemecku a Nemecko zostáva v centre jeho pozornosti. Túto skutočnosť potvrdzujú časté vyjadrenia a názory, ktoré na adresu Nemecka smeruje. Tieto názory a spisy reflektujú vývoj medzinárodných vzťahov medzi týmito dvoma krajinami. Používajúc veľmi špecifický spôsob a jazyk tieto vyjadrenia často majú viacero významov. Táto práca si kladie za svoj hlavný cieľ spracovať a analyzovať tieto vyjadrenia a ozrejmiť ich význam. Ďalej je práca zameraná na to, pod akým obrazom sa Nemecko v de Gaullových vyjadreniach objavuje a ako sa tento obraz mení v závislosti od okolností.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce: Práca v zásade neprešla zásadnejšími zmenami. Najväčšia premena práce bola hlavne v zúžení skúmanej témy a jej lepšieho zasadenia do kontextu. Z pôvodného zámeru koncipovať prácu chronologicky, bola nakoniec zvolená štruktúra tematická. Názov práce a jej pôvodný zámer ostali takmer nezmenené. Cieľ práce a to teda interpretácia de Gaullových vyjadrení na adresu Nemecka a ich následná analýza neprešli žiadnou podstatnou zmenou.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): <ul style="list-style-type: none"> • Charles de Gaulle a jeho zázemie • Nemecko vnímané ako nepriateľ • Nemecko ako spojenec
Prameny a literatura (výběrová bibliografie max. 30 zdrojů) Williams Charles, <i>The last great Frenchman: a life of general de Gaulle</i> (New York: John Wiley, 1993), 554. Lacouture Jean, <i>De Gaulle: the rebel: 1890-1944</i> (New York: W.W. Norton & company, 1990), 615.

Germon Carine and Türk Henning, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners* (New York: Palgrave Macmillan, 2008), 283.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940* (Paris: Plon, 1980), 511.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1940 - Juillet 1941* (Paris: Plon, 1980), 521.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Juillet 1941- Mai 1943* (Paris: Plon, 1982), 652.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1943- Mai 1945* (Paris: Plon, 1983), 496.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: 8 Mai 1945- 18 Juin 1951* (Paris: Plon, 1984), 553.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: 1961-1963* (Paris: Plon, 1986), 476.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Janvier 1964-Juin 1966* (Paris: Plon, 1987), 366

De Gaulle Charles, *Lettres Notes et Carnets : Juillet 1966- Avril 1969* (Paris: Plon, 1987), 385.

Podpis studenta a datum

10.05.2018

Schváleno:	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		

Úvod-----	10
1. Zázemie tradičného francúzskeho prostredia -----	12
1.1 Armádny život -----	13
2. Nemecko ako úhlavný nepriateľ -----	14
2.1 Nemecko ako porazený štát -----	15
2.2 Nemecko ako rastúca hrozba -----	18
2.3 Nemecko ako vzor modernizácie-----	22
2.4 Vojnové Nemecko, úspešný nepriateľ -----	25
2.5 Nemecko ako neľútostný okupant-----	27
3. Nemecko ako kľúčový spojenec -----	29
3.1 Nemecko ako sféra francúzskeho vplyvu -----	30
3.2 Nemecko pod ochranou de Gaulla -----	33
3.3 Nemecko cez osobnosť Konrada Adenaura-----	36
3.4 Nemecko partner v európskej integrácii-----	39
Záver-----	43
Zoznam zdrojov:-----	45

Úvod

Charles de Gaulle sa dá jasne a určite považovať za jednu z najvýznamnejších osobností francúzskej politiky dvadsiateho storočia. Jeho názor formoval myslenie veľa ľudí a politikov po ňom. Jeho vplyv je dodnes badateľný na politickom myslení vo Francúzsku. Francúzsko-nemecké zahraničné vzťahy v dvadsiatom storočí sú taktiež jedna z dôležitých skutočností, ktoré formovali dianie na európskom kontinente. Je teda podstatné pochopiť, aký názor Charles de Gaulle prechovával k tejto krajine. Jeho osobné názory totiž mohli dosť podstatne ovplyvniť vývoj vzťahov medzi oboma krajinami.

Dôvodom výberu takejto témy práce je hlavne želanie pochopiť a podrobne spracovať vyjadrenia de Gaulla vo vzťahu k Nemecku. Týmto pochopením sa taktiež snažím prepojiť verejný názor Francúzska a názor de Gaulla. Hlavnou úlohou práce je teda samotná práca s de Gaullovými textami, ich následná analýza a interpretácia. Práca predpokladá lepšie vysvetlenie vzťahu, aký de Gaulle k Nemecku prechovával a ako bol tento vzťah pozmenený v rôznych etapách jeho života. Pre lepšie spracovanie práce je v nej zahrnuté iba obdobie ohraničené rokmi 1919 - 1969, teda aktívna etapa života de Gaulla.

Práca je delená tematicky, na sekcie ktoré vyznačujú určitý opakujúci sa motív pod ktorým sa Nemecko objavuje v de Gaullových názoroch. Práca je rozdelená na tri hlavné časti. Prvá časť má čisto deskriptívny charakter a snaží sa priblížiť a ozrejmiť osobu de Gaulla ako takého. Prvá kapitola má teda za úlohu priblížiť čitateľovi hlavne osobnosť de Gaulla, jeho zázemie, vzdelanie a ostatné elementy, ktoré sa podieľali na formovaní jeho myslenia a postoja vo vzťahu k Nemecku. Druhá a tretia kapitola práce už teda priamo pracujú s dostupnými zdrojmi a zachytávajú obrazy pod ktorými sa Nemecko objavuje v pamätiach de Gaulla. Tieto dve kapitoly si teda kladú za úlohu spracovať citácie samotného de Gaulla, preložiť ich a interpretovať, ako aj analyzovať jazyk, aký je v jeho vyjadreniach použitý. Analýzou jeho citácií sa práca snaží docieľiť vykreslenie celkového obrazu, ktorý de Gaulle o Nemecku má v závislosti od jeho skúseností, ale aj vonkajších faktorov. Rovnako tak sa bude práca zameriavať na prejavy a metafory, pod ktorými je Nemecko v jeho spisoch prezentované.

Táto práca je spracovaná spôsobom prehľadovej štúdie v prvej časti, ktorá popisuje detstvo, vzdelanie a skúsenosti de Gaulla. V druhej časti je práca štruktúrovaná ako obsahová analýza, pretože práca sa zameriava na zdroje samotného de Gaulla a poskytuje ich prerozprávanie a vysvetlenie.

Pre účely tejto práce čerpám pramene z edície kníh *Lettres Notes Et Carnets*, ktoré zachytávajú a zhromažďujú korešpondenciu, listy a prejavy de Gaulle v chronologickom poradí. Tieto knihy predstavujú pre moju prácu ideálny primárny zdroj, keďže knihy sú prehľadne spracované a zachovávajú integritu pôvodných textov bez zásahu autorov. Avšak na niektorých miestach sa autorom nepodarilo presne zdokumentovať určité poznámky, ktoré si de Gaulle písal sám pre seba. Tým nastáva situácia, kedy nemáme presný dátum týchto textov, ktoré sú často podstatné pre samotnú prácu. Taktiež z môjho pohľadu, bohužiaľ knihám chýba určitý prehľadnejší register, ktorý by umožnil jednoduchšie hľadanie.

Ďalšími dôležitými titulmi pre moju prácu sú knihy : *The last great Frenchman: a life of general de Gaulle* a *De Gaulle: the rebel: 1890-1944*. Obe tieto diela sú napísané a spracované ako životopisy de Gaulla, avšak obe obsahujú množstvo autorových komentárov, kvôli ktorým sú určité pasáže nepoužiteľné. Tieto dve hlavné zdroje, avšak veľmi prínosne mapujú život de Gaulla od jeho detstva a jeho armádnu kariéru.

Ďalším významným zdrojom pre moju prácu je kniha *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners*. Kniha je prínosnou pre prácu, hlavne v otázke vývoja francúzsko-nemeckých vzťahov, kde vysvetľuje a približuje udalosti, ktoré tieto vzťahy formovali a ovplyvňovali. Táto kniha zachytáva vývoj po samotnú zmenu postoja oboch krajín a veľmi často práve pracuje s osobou de Gaulla.

Ako hlavné sekundárne zdroje práca využíva knihy *Dějiny Francie* a to od dvoch rozličných autorov Dubyho Georges a Maurois Andre. Pre prácu sú tieto knihy podstatné v otázke kontextových súvislostí, ktoré dopĺňujú hlavnú časť práce. Tieto dve knihy zaznamenávajú celé dejiny Francúzska a pre prácu, sú relevantné iba niektoré pasáže, ktoré dotvárajú obsahový a kontextový celok práce.

Hlavným prínosom práce je interpretácia a vysvetlenie de Gaullovoho postoja k Nemecku v rozličných obdobiach a zachytenie samotnej zmeny jeho zmýšľania, a za akých okolností sa táto zmena udiala. Práca sa taktiež pokúsi určiť, či je možné v de Gaullových vyjadreniach pozorovať ucelený názor na Nemecko, alebo sa jeho názor mení závisiac od situácie a pozície v akej sa sám nachádza.

1. Zázemie tradičného francúzskeho prostredia

Charles de Gaulle sa narodil 22. novembra 1890 v dome jeho starých rodičov v Lille v severnom Francúzsku. Aj keď rodičia de Gaulla dlhodobo žili a pracovali v Paríži, podľa zvyku však prišli do Lille aby sa Charles de Gaulle narodil na mieste, kde mal korene a odkiaľ pochádzali jeho predkovia. Na druhý deň bol pokrstený ako Charles André Joseph Maria de Gaulle. Táto tradícia priviesť symbolicky dieťa do miesta jeho pôvodu bola hlboko zakorenená v myslení Francúzska 19. storočia. Obaja rodičia de Gaulla totiž pochádzali z regiónu v okolí mesta Lille a tradičné hodnoty a zvyky mali veľký vplyv na chod celej rodiny, ako aj na de Gaullovo detstvo.¹

Otec Charlesa de Gaulla Henri pochádzal z rodiny nižšej šľachty, žijúcej v Parížskom regióne. Jeden z jeho predkov bojoval v Grande Armée počas napoleonskej vojny, ďalší poväčšine zastávali nižšie posty v štátnej správe, avšak boli dobre vzdelaní a kultivovaní. Otec Henri de Gaulle dostal vzdelanie od Jezuitov, bol teda prísny katolík, patriot a hlavne monarchista. Zúčastnil sa vojny proti Prusku v roku 1870, avšak kvôli svojej finančnej situácii nemohol pokračovať svoju kariéru v armáde, preto sa stal profesorom. Ako profesor histórie, však nikdy nebol nestranný a cez svoje prednášky dával najavo svoje názory. Revolúcie z roku 1789 a 1848 zavrhol. Napoleon bol podľa neho uzurpátor a Napoleon III nový Cézár, ktorého vláda viedla k sociálnemu rozpadu francúzskej spoločnosti. Henri bol posadnutý porážkou pri Sedane, podporovateľ hnutia *Action française*, ktorá hlásala heslá ako: poriadok, tradícia, monarchia, katolicizmus a patriotizmus. Tieto prvky okrem monarchizmu mali veľký vplyv na Charlesa de Gaulla a jeho politické zmýšľanie.²

Rodina matky Jeanne Maillot taktiež pochádzala z Lille a uctievala tradičné hodnoty ako katolicizmus a monarchizmus. Strata Alsaska-Lotrinska bola v ich očiach neodpušiteľná a jediné prijateľné riešenie bolo znovu obsadenie francúzskou armádou. Matka bola prísna na svoje deti, ktoré vyrastali v neobvyklom režime, ktorý nastolili ich rodičia. Rodičia sa snažili do svojich detí vštepiť princípy a hodnoty, ktoré uctievali. Rodičia brali svoje deti na návštevy pamätníkov ako Arc de Triomphe, alebo organizovali čítania Seneci pre svoje deti ako

---

¹ Williams Charles, *The last great Frenchman: a life of general de Gaulle* (New York: John Wiley, 1993), 14.

² Ibid., 15

doplnenie ich vzdelávania. Otec Henri často komentoval politické dianie a vyžadoval od svojich detí aby ho sledovali taktiež. Rodina napriek tomu, že bývala a žila v Paríži si zachovávala svoj severský ráz. Aj vďaka týmto severo-francúzskym tradíciám sa de Gaulle prezentoval ako chlapec z Lille žijúci v Paríži a vzhladal k tradíciám zo severného Francúzska, ktoré taktiež bolo vnímané ako región potenciálne ohrozený ďalšou nemeckou inváziou.³ V republikánskom Paríži sa rodina de Gaulla ako keby nachádzala vo vlastnom svete severskej konzervatívnej buržoázie.

Charles de Gaulle začal svoje vzdelanie na škole svätého Tomáša Akvinského vo veku piatich rokov. Vo svojich štúdiách pokračoval na jezuitskom gymnáziu na ulici Vaugirard , ktoré malo v tej dobe kontroverznú reputáciu. Republikánmi boli tieto inštitúcie považované ako návrat k monarchii, avšak de Gaulle nasledoval rodinnú tradíciu, keďže na rovnakom gymnáziu študoval aj jeho starší brat. Napriek kontroverziám, ktoré boli spájané s jezuitským vzdelaním, škola patrila medzi jednu z najlepších vo Francúzsku. Charles de Gaulle na nej študoval do roku 1906, kedy bola škola Vaugirard zatvorená. Jezuitská škola bola zatvorená, kvôli novému zákonu *la Loi de la Séparation*, ktorý znamenal odluku katolíckej cirkvi od štátu a po konflikte medzi Parížom a Rímom, ktorému tento zákon predchádzal. De Gaulle teda dokončil základné vzdelanie na jezuitskej škole svätého srdca v meste Antoing v Belgicku, aby neskôr mohol nastúpiť na vojenskú školu v Saint Cyr. Nová škola bola taktiež jezuitská s podobnými výukovými metódami ako škola Vaugirard, avšak na tomto príklade je vidieť katolícke presvedčenie de Gaullovej rodiny. Namiesto toho aby prijali legitímne rozhodnutie francúzskej vlády, radšej poslali mladého Charlesa študovať do zahraničia. Jediným rozdielom bol fakt, že na novej škole bola povinná nemčina a bolo to po , čo mladý de Gaulle začal študovať tento jazyk a dokonca strávil nejaký čas v Nemecku, aby svoje jazykové schopnosti zdokonalil. ⁴

1.1 Armádny život

Po skončení svojich stredoškolských štúdií de Gaulle v roku 1909 nastúpil do armády, kde bol pridelený k 33. pešiemu pluku v meste Arras na severe Francúzska v polovici cesty z Paríža do Lille. Aj keď armáda bola pre mladého de Gaulla šok, keďže prichádzal z rýdzo katolíckeho prostredia, podarilo sa mu po roku dosiahnuť hodnosť desiatnika, avšak nedosiahol hodnosť seržanta, ktorý by mu uľahčil integráciu do ďalšieho vojenského života. Po roku v armáde nastúpil do školy *L'École spéciale militaire de Saint-Cyr* v blízkosti mesta Rennes v Bretónsku.

---

³ Lacouture Jean, *De Gaulle: the rebel: 1890-1944* (New York: W.W. Norton & company, 1990), 4.

⁴ Williams, *The last great Frenchman : a life of general de Gaulle*, 29.

De Gaullovi sa podarilo po dvoch rokoch školu dokončiť s hodnosťou podporučíka a rozhodol sa opäť nastúpiť k 33. pešiemu pluku nachádzajúcemu sa v Arras.

Jeho rozhodnutie bolo ovplyvnené hlavne faktom, že pluku velil generál Pétain ako aj jeho osobný sentiment pre sever Francúzska.⁵ De Gaullovo stretnutie s Pétainom ho poznamenalo, ako neskôr poznamenal, jedna z podstatných vecí čo mali títo dvaja muži spoločného bol ich spoločný pôvod zo severu a boli vychovaní v katolíckych školách, čo len zvyšovalo ich odhodlanie obrániť túto časť Francúzska⁶. Počas svojho pobytu v pluku sa Charles de Gaulle stal veliteľom pluku a pripravoval sa na vojnu, ktorú každý očakával.

De Gaulle bol medzi prvými vojakmi, ktorí boli mobilizovaní na front a hneď 15. augusta bola jeho rota zdecimovaná a sám bol postrelený do nohy a odveľený z frontu. V januári 1915 bol povýšený na kapitána. V priebehu februára a marca stratil pluk 19 dôstojníkov a zhruba 700 vojakov. De Gaulle sa nachádzal medzi zranenými a bol odveľený z frontu. V marci 1916 bola jeho rota zdecimovaná a sám de Gaulle padol do zajatia v blízkosti Verdunu. Zvyšok vojny strávil de Gaulle v nemeckom zajatí, v táboroch v Osnabrücku, v Ingolstadte. V zajatí prežil de Gaulle 32 mesiacov a v tomto čase sa viackrát pokúsil o útek, to sa mu však nikdy nepodarilo. Kvôli tomu strávil niekoľko mesiacov na samotke ako trest za pokusy o útek. Oslobodený bol po podpísaní prímeria 11. novembra 1918. Tento pobyt vo väzení v ňom zanechal negatívny pocit, keďže podľa jeho názoru strávil dva zbytočné roky bez možnosti zapojiť sa do bojov.⁷ Táto skúsenosť hlboko poznamenala de Gaulla ako pocit beznádeje uprostred nepriateľského územia, aj keď sa nikdy nevzdal nádeje na útek.

2. Nemecko ako úhlavný nepriateľ

„Mocnosti nášho veku sú ako pasažieri, ktorí sa nepoznajú ale všetci skončili v jednom kupé vo vlaku. Pozerajú sa jeden na druhého a ak jeden z nich dá ruku do vrecka, ostatní si nachystajú svoj revolver aby vystrelili prví.“⁸ Týmto spôsobom popisuje medzinárodnú scénu v roku 1879 nemecký kancelár Otto von Bismarck ruskému princovi Orlovi. Toto Bismarckove vysvetlenie presne vystihuje situáciu od vzniku nemeckého cisárstva do vypuknutia prvej svetovej vojny. Medzi oboma štátmi totiž narástlo značné nepriateľstvo, kedy si Francúzsko žiadalo odvetu za

---

⁵ Williams, *The last great Frenchman : a life of general de Gaulle*, 38.

⁶ Lacouture, *De Gaulle: the rebel : 1890-1944*, 22.

⁷ Williams, *The last great Frenchman : a life of general de Gaulle*, 49.

⁸ Germon and Türk, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners*, 49.

prehru z roku 1870 a Nemecko si snažilo hájiť svoje postavenie v Európe. Tento negatívny postoj krajín a ich obyvateľov k svojmu susedovi na druhej strane Rýna pretrváva aj počas medzivojnového obdobia a ešte viac sa stupňuje. Túto situáciu odzrkadľuje aj de Gaullov tvrdý postoj, ktorý počas medzivojnového obdobia zaujíma. Vidiac situáciu hlavne z armádnej stránky de Gaulle analyzuje a interpretuje kroky medzivojnového Nemecka, kde sa jeho názor formuje závisiac na situácii, avšak vo všeobecnosti sa dá povedať, že jeho názor sa postupom času zhoršuje závisiac na politickej situácii medzi oboma krajinami. Tento jeho postoj je možné pochopiť ako logické vyústenie viacerých faktorov. Skúsenosti z prvej svetovej vojny totiž ostávajú živé v De Gaullovom chápaní ako aj v chápaní francúzskej verejnosti. V prvých mesiacoch po vojne dochádza aj k určitému vytriezveniu z nadšenia z vojny. De Gaulle aj spoločnosť začína chápať, že víťazstvo bolo dosiahnuté za cenu veľkých obetí a že ďalšia takáto deštrukčná vojna môže byť pre Francúzsko osudovou. Táto kapitola má za úlohu hlavne popísať, akým spôsobom sa toto určité nepriateľstvo stupňovalo a na aké špecifické aspekty nemeckého štátu sa de Gaulle zameriava vo svojich vyjadreniach.

2.1 Nemecko ako porazený štát

Charles de Gaulle bol po skončení vojny povýšený do hodnosti kapitána a bol prevelený do Poľska, kde sa spoločne s ďalšími francúzskymi dôstojníkmi zúčastnil misie, ktorá mala formovať novú poľskú armádu. Podpis Versaillskej mierovej zmluvy zastihol kapitána de Gaulla práve v Poľsku. Táto zmluva mala byť tá, ktorá ukončí večné nepriateľstvo medzi oboma krajinami. Francúzsko bolo vedúcou krajinou, ktorá udávala tón na mierovej konferencii. Podpis zmluvy sa odohral v zrkadlovej sále, presne tam kde bola podpísaná deklarácia nemeckého cisárstva. Charles de Gaulle reaguje na túto udalosť listom adresovaným jeho matke z 25.06.1919.

Vo svojom liste negatívne popisuje podmienky mierovej zmluvy. Napríklad de Gaulle už tak krátko po jeho vstupe v platnosť spochybňuje jeho dodržanie nemeckou stranou. Podľa jeho vlastných slov.

„Mier je podpísaný. Teraz už len stačí aby ho nepriateľ rešpektoval, pretože tak ako ho poznáme, nespraví nič, neponechá nič, nezaplatí nič bez toho, aby sme ho k tomu prinútili“. Ďalej pokračuje: „Jeho (nemecké) záväzky sú len prázdne slová, jeho podpis iba zlý vtip. Jednoducho sa nám to už nepodarí so zdvihnutým mečom a s našimi demobilizovanými jednotkami. Našťastie však držíme to, čo je pre nás podstatné a to ľavý breh Rýna. Pomaly ale isto sa Nemecko pozviecha a bude arogantnejším než doteraz, a nesplatí nám veľa z toho, čo

nám dlží. Mali by sme sa obávať, že naši spojenci tu už pre nás nebudú a náš osud ich zaujímať nebude. Avšak ľavý breh Rýna musí zostať v našich rukách“.⁹

Napriek tomu, že tento list patrí do osobnej korešpondencie skvelo odzrkadľuje myslenie de Gaulla, ktoré je založené na jeho aktuálnych životných skúsenostiach. Príklad ľavého brehu Rýna, zosobňuje francúzske geopolitické ambície posunúť krajinu do svojich prirodzených hraníc. Tento koncept sa dá vysvetliť jeho pôsobením v armáde, kde boli podobné argumenty bežné a vychádzali z histórie, ako aj z pozície de Gaullovej rodiny, ktorá nikdy neprijala porážku vojny z roku 1870. Ďalším zaujímavým prvkom v de Gaullovom myslení je nedôvera v nemeckú politiku. Tieto pochybnosti vychádzajú z myslenia revanchizmu, ktorý sa vo Francúzsku zrodil po prehre pri Sedane. Revanchizmus si dával za cieľ poraziť a potupiť Nemecko a znovu získať stratené územia Alsaska-Lotrinska. Tento smer mal veľký úspech medzi francúzskymi patriotmi medzi ktorých patrila aj rodina kapitána de Gaulla. Po devastujúcej vojne však aj väčšina patriotov zistila, že porážka Nemecka bola po ľudskej ako aj ekonomickej stránke drahá záležitosť. Francúzsko malo medzi víťaznými štátmi obrovské ľudské straty a spoločnosť ako aj politici si uvedomovali, že ďalšiu takúto vojnu Francúzsko nemôže vyhrať. Z toho pramení aj de Gaullova predpoveď, alebo skôr strach pred znovu obnoveným Nemeckom. Francúzska spoločnosť si bola veľmi dobre vedomá faktu, že Nemecko by sa mohlo pomstiť, keď nastane príležitosť, a že Francúzsko sa už nebude môcť samo efektívne brániť. Francúzsko sa snažilo tejto pomste predísť rôznymi opatreniami, ako bolo zakladanie zmlúv so stredoeurópskymi štátmi, ako aj ovládanie nemeckého priemyslu v Porúří.¹⁰

V roku 1927 Charles de Gaulle predniesol prednášku na *l'École supérieure de guerre*, kde po svojom príchode z Poľska študoval. V jeho prednáške zameranej na stav poľskej armády, avšak opisuje stav francúzsko-nemeckých vzťahov.

„Vidiac stav v ktorom sa Európa ocitla po nedávnej vojne a po zmluvách, ktoré mali trestať, Francúzsko sa chtiac nechtiac stalo strážcom mieru a poriadku na kontinente. To naznačuje, že jedného dňa môže byť povoláné, aby so zbraňou v ruke tento poriadok bránilo proti porazeným včerajška“. Francúzsko sa snaží pochopiť, či sa môže spoliehať na svojich spojencov proti

---

⁹ De Gaulle Charles, „Lettre du 25 juin 1919 à sa mère“, v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940* (Paris: Plon, 1980), 32.

¹⁰ Germon Carine and Türk Henning, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners* (New York: Palgrave Macmillan, 2008), 76.

pomste rozpútanej Nemeckom. Prirodzene Poľsko má viac, ako ktorýkoľvek európsky štát záujem na udržanie novo nastolenej rovnováhy proti dlhodobému nepriateľovi Prusku“.¹¹

V tomto krátkom citáte z de Gaullovej prednášky je možné vycítiť určitý strach a neistotu. Súvisí to s celkovou francúzskou európskou politikou. Po vyhratej vojne sa Francúzsko orientovalo na presadzovanie tvrdých akcií proti Weimarskému Nemecku. Avšak ako sa ukázalo tesne po vojne, spojenci Francúzska nesúhlasili s francúzskym tvrdým prístupom k presadzovaniu mierových dohôd. Napríklad po tom, čo Nemecko v roku 1921 vyhlásilo neschopnosť splácať vojnové reparácie, okrem Belgicka nikto nepodporil francúzsku intervenciu v Porúří (1923) a táto akcia iba spôsobila negatívne ohlasy v Spojenom Kráľovstve, v USA a hlavne podráždila nemecký nacionalizmus.¹² Táto negatívna skúsenosť viedla Francúzsko k vytvoreniu systému obranných zmlúv so stredoeurópskymi štátmi.

V tejto prednáške však jasne vidieť limity Francúzska vo svojej snahe o izolovanosť Nemecka. Francúzsko nemalo totiž podporu žiadnej inej mocnosti a muselo sa spoliehať na svojich spojencov v strednej a východnej Európe, ktorí však neboli natoľko spoľahliví a ani silní ako by si francúzski politici želali. Francúzsko sa síce pasuje do úlohy ochrancu európskej stability a rovnováhy, na druhej strane si však uvedomuje svoju slabosť a neschopnosť rovnať sa s Nemeckom, ak by sa pozviechalo zo svojej aktuálnej situácie. Túto slabosť dokazuje aj podpísanie Locarnských dohôd, ktoré síce garantovali hranice na Rýne, avšak otázku usporiadania nemeckých východných hraníc nechali otvorenú.¹³ De Gaulle túto situáciu komentuje a vidí hlavne zo svojej profesnej stránky. Ako vojak a veterán si uvedomuje nebezpečenstvo ktoré Nemecko predstavuje. De Gaulle ako priamy účastník bojov si je vedomý, že nemeckí nacionalisti sa budú chcieť pomstiť za porážku z roku 1918, presne tak ako sa francúzski nacionalisti snažili pomstiť Nemcom za porážku pri Sedane. De Gaulle sleduje situáciu pozorne, pretože sa ho osobne dotýka aj tým, že prvé roky po vojne strávil práve v Poľsku, kde spolu s ďalšími francúzskymi dôstojníkmi formoval poľskú armádu. Na vlastné oči sa presvedčil, že poľská armáda sa nemôže rovnať tej nemeckej a dokonca si aj uvedomoval slabosť poľského štátu, ktorý sa sám snažil hrať na regionálnu mocnosť a dostalo sa do sporov s ostatnými krajinami strednej a východnej Európy. Poľsko bolo vnímané ako dôležitý, ale nestabilný spojenec.¹⁴

---

11 De Gaulle, „Valeur de l'armée polonaise (conférence) 1921,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 311.

12 Duby Georges, *Dějiny Francie od počátku po současnost* (Praha: Karolinum, 2003), 635.

13 Germon and Türk, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners*, 76.

14 De Gaulle, „L'Alliance franco-polonaise (conférence), 1919,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 65.

2.2 Nemecko ako rastúca hrozba

Dvadsiate roky sa teda niesli v atmosfére francúzskej hegemonie na európskom kontinente, avšak nemeckí politici sa snažili nájsť spôsoby ako narušiť túto situáciu. Prvé náznaky toho, že Nemecko by sa mohlo pozviechať skôr než francúzski politici predpovedali prišli na začiatku 30. rokov. Prvá takáto udalosť sa odohrala 30. júna 1930, kedy boli stiahnuté okupačné jednotky z Porýnia, ktoré sa v oblasti nachádzali od roku 1923/1924. Jednotky boli stiahnuté po prijatí Dawesovho plánu na vyriešenie platenia reparácií. Charles de Gaulle na udalosti reaguje listom svojmu otcovi, ktorý napísal z Libanonu, kde bol prevelený maršalom Pétainom.

„Evakuácia Porýnia bola tak prisľúbená a oznámená, že verejnosť si ani nepovšimla jej prevedenia a nijak na ňu nereagovala. Oficiálny tón Nemecka nám predovšetkým ukáže, že táto záležitosť bola skôr dojednaná a že Versaillská zmluva sa rozpadá kúsok po kúsok pred našimi očami“.¹⁵

Táto udalosť bola dôležitým medzníkom ako to zachytáva aj de Gaulle. Evakuácia Porýnia totiž znamenala, že Francúzsko sa vzdalo svojho tvrdého postoju proti Nemecku a stiahlo sa a začalo pripravovať svoju stratégiu obrany. V tomto období taktiež Francúzsko začína masívne investovať do výstavby Maginotovej línie, ktorá charakterizuje postoj Francúzska k Nemecku. Ako vidieť v de Gaullovom liste, v spoločnosti sa rozširuje názor a strach pred obnoveným Nemeckom. Strach z porušenia Versaillského systému. De Gaulle zdieľa názory, ktoré prevládajú vo francúzskej spoločnosti a to hlavne obava pred posilneným Nemeckom, ktoré znepokojuje väčšinu národne cítiacich Francúzov.

Situácia medzi oboma krajinami sa zhoršovala. Nemecko sa snažilo získať na svoju stranu štáty strednej a východnej Európy. Francúzsko sa tak ocitlo izolované vo svojom boji proti Nemecku. Na konferencii v Lausanne v roku 1932 sa tento problém prejavil naplno. Francúzsko a Nemecko sa mali dohodnúť na výške reparácií a ich riešení. Francúzsky minister zahraničných vecí Heriot trval na odzbrojení, ak malo dôjsť k zrušeniu reparácií. Konferencia nedopadla podľa francúzskych predstáv a znamenala nezdar vo francúzskej zahraničnej politike. Berlín vyšiel z tejto konferencie víťazne, podarilo sa mu vyjednať zrušenie reparácií a dokonca si vyhradil právo na zbrojenie. Nemecko použilo ekonomickú krízu, aby sa zbavilo záväzkov, ktoré mu boli dané podpisom Versaillskej zmluvy.¹⁶

---

¹⁵ De Gaulle, „Lettre du 7 juillet 1930 à son père,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 359.

¹⁶ Germon and Türk, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners*, 52.

Po tom, čo sa Hitler stal kancelárom a Nemecko znovu anektovalo Sársko, sa situácia na kontinente vyostruje. Charles de Gaulle sa v tomto čase v rokoch 1931 až 1937 nachádza na sekretariáte národnej obrany. V roku 1934 de Gaulle publikoval svoju knihu *Vers l'Armée de Métier* v ktorej sa snaží o vysvetlenie modernej vojnovej stratégie, kombinujúc techniku, letectvo a nové metódy.¹⁷

„Tento nepriateľský čin zo 7. marca nám ukázal spôsob, akým sa bude používať sila na dosiahnutie svojich cieľov: prekvapenie, brutalita a rýchlosť. Národ, ktorý chce žiť nemôže myslieť iba na garancie pomoci od ostatných, ale musí hlavne pripraviť svoje vlastné sily, aby bol schopný reagovať rovnako, ako je schopný konať agresor. My, my však na to nemáme prostriedky“.¹⁸

Túto poznámku si pre seba už plukovník de Gaulle napísal po remilitarizácii Porýnia, ktoré bolo 7. marca 1936 obsadené nemeckou armádou. Táto poznámka len úplne vykresľuje rastúcu zúfalosť vo francúzskych kruhoch. Nemecko sa tu už spomína ako agresor, pretože vstupom armády do Porýnia sú porušené posledné záväzky Versaillskej zmluvy. Táto poznámka je však mierená aj ako kritika francúzskeho armádneho vedenia a bohužiaľ neschopnosti primäť francúzske velenie, modernizovať doktríny proti rastúcej sile nemeckej armády a jeho priemyslu. Je zaujímavé vidieť ako de Gaulle odsudzuje fakt, že nie je možné spoliehať sa na garancie pomoci ostatných. Presne rovnaké garancie totiž Francúzsko dávalo štátom strednej a východnej Európy, napriek vedomiu, že Francúzsko osamotené je neschopné jednať. Je možné z tejto poznámky vycítiť aj určité sklamanie, keďže kniha de Gaulla nevzbudzovala taký úspech aký od nej očakával, paradoxne však kniha bola študovaná so záujmom na druhej strane Rýnu, kde sa napríklad dostala aj do rúk Ribbentropa.¹⁹

V listoch ministrovi Reynaudovi v období po obsadení Porýnia de Gaulle iba zdôrazňuje strach zo zjednoteného Nemecka. Opäť sa objavuje motív Rýna ako hlavnej hranice medzi dvoma národmi. Rýn, ktorý oddeľuje Nemecko od Francúzska a ktorého ľavý breh bol bez boja ponechaný Hitlerovi. De Gaulleovo vnímanie sa totiž limituje v tomto ohľade na geopolitické zmýšľanie vyplývajúce z jeho profesie a aktuálnej situácie.

„Tvárou v tvár proti Nemecku, má Francúzsko iba dve možnosti, večne tie isté. A to ľavý breh Rýna a Nizozemsko. Chybou zlej vojenskej organizácie sme nechali Hitlera prevziať kontrolu

---

17 Williams, *The last great Frenchman : a life of general de Gaulle*, 76.

18 De Gaulle, „Note isolée“, v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 401.

19 Lacouture, *De Gaulle: the rebel : 1890-1944*, 132.

nad prvou z týchto možností. Ak nezreformujeme hospodárstvo našich jednotiek, necháme Hitlera prevziať kontrolu aj nad druhou. Popri tom, že riskujeme pozemnú inváziu, vystavujeme sa taktiež riziku leteckej vojny. Paríž, srdce nášho štátu sa nachádza len 200 kilometrov od základní, ktoré môže nepriateľ rozmiestniť v Belgicku. Záver: Musíme skončiť s touto vojenskou politikou pasivity, odporujúcou schopnostiam našej národnej obrany.²⁰

V druhom liste ministrovi Reynaudovi z novembra 1936 de Gaulle znovu opakuje možnosť otvorenej vojny.

„Moje presvedčenie je, že sme na pokraji vojny a čakáme na nemecký úder. Pre Hitlera to znamená hrať proti nám. Podporovaný Talianskom a Japonskom, využívajúc španielsku zámienku, vyvolá nejaký incident mierený proti Francúzsku. Incident, z ktorého Francúzsko vyjde potupené, Rusko našťavané a francúzsko-ruský pakt zosmiešnený. A napriek tomu sa jedná o jeho bluf. Dnes nie je pripravený viesť vojnu“.²¹

V decembri toho istého roku v liste adresovanom jeho matke ďalej vyjadruje svoje znepokojenie.

„Pýtate sa ma moja drahá matka, čo si myslím o francúzsko-ruskom pakte. Moja odpoveď je jednoduchá. Už čoskoro pôjdeme do vojny proti Nemecku a veci by sa mohli vyvíjať dosť proti nám. Taliansko si nenechá ujsť šancu nám podraziť nohy. Jedná sa o prežitie, zvyšok sú iba prázdne slová. Ja sa Vás skôr pýtam na koho sa môžeme spoľahnúť? Poľsko nestojí za nič a pritom hrá svoju vlastnú hru na dve strany. Anglicko má svoju flotilu, ale jeho armáda a letectvo sú pozadu. Nemôžeme odmietnuť spojenectvo s Ruskom, napriek hrôzám ktoré ich režim napáchal“.

„Viem, že Hitlerova zúrivá propaganda dokázala presvedčiť veľa odvážnych ľudí vo Francúzsku, že Francúzsko túto vojnu nechce a, že Francúzsku stačí si vykúpiť mier a nechať pokračovať vo svojom ťažení v strednej a východnej Európe. Osobne som však presvedčený, že je to pokrytectvo a že jeho hlavný cieľ je rozdrviť Francúzsko po tom čo bude izolované, ako to spomenul v jeho knihe *Mein Kampf*. Všetko v tomto momente musí byť podriadené jednému jedinému plánu a to zoskupiť všetkých, čo sú proti Hitlerovi, nezáležiac na ich dôvodoch, a ak vojna vypukne poraziť ho“.²²

---

20 De Gaulle, „Lettre du 9 octobre 1936 à M. Paul Reynaud,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 414.

21 De Gaulle, „Lettre du 20 novembre 1936 à M. Paul Reynaud,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 438.

22 De Gaulle, „Lettre du 20 décembre 1936 à sa mère,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 441-443.

De Gaulle vo svojom liste popisuje situáciu ako ju vidí z hlavného stanu francúzskej armády. De Gaulle videl do vyjednávania, ktoré Francúzsko zúfalo viedlo so všetkými krajinami, ktoré boli ochotné sa vzoprieť Hitlerovmu Nemecku. Francúzsko sa s Britániou vydalo cestou politického *apaisementu*. Z tohto listu vyplýva, že de Gaulle sa s týmto konceptom veľmi nestotožňoval. Ako vojak z povolania s prihliadnutím na jeho pôvod a vzdelanie je jednoduché pochopiť jeho časté protesty proti pasívnej politike, ktorú Francúzsko propagovalo. Na druhej strane je jasne vidieť, že si uvedomuje nepripravenosť a neschopnosť francúzskej armády čeliť Hitlerovi osamotene. Je zaujímavé si všimnúť, ako je schopný ignorovať mínusy sovietskeho režimu, ak by bola Moskva ochotná sa postaviť proti Nemecku. Okrem nespoľahlivosti svojich spojencov, je však zaujímavý taktiež obraz samotného Nemecka. Čoraz viac totiž zamieňa pojmy Hitler a Nemecko. Hitlerove názory sú prezentované ako nemecké a zdá sa, akoby celý štát a názor splýval s názormi Hitlera a doktrínou NSDAP. Zamieňanie týchto dvoch zásadných pojmov znamená určitý obrat v zmýšľaní o Nemecku. De Gaulle v tejto zhoršujúcej sa situácii už neberie do úvahy nemecký národ, alebo štát ako taký, ale Nemecko začína byť charakterizované cez akcie Hitlera.

List zo septembra 1938, z času mníchovskej krízy len potvrdzuje de Gaullovo rozhorčenie z francúzskej politiky a z dojmu blížiacej sa vojny proti večnému nepriateľovi.

„Ako zvyčajne, vzdávame sa bez boja pred drzými požiadavkami Nemcov a predkladáme im nášho spojenca Čechov. Nemecké a talianske peniaze tečú prúdom v našich denníkoch, aby presvedčili našich spoluobčanov, že to bolo správne rozhodnutie. Séria potupení pokračuje. Bude pokračovať zanechaním kolónii, neskôr aj opustením Alsaska atď.“²³

Toto je jeden z rozhodujúcich momentov v de Gaullovom živote. Povýšený do hodnosti plukovníka a pod svojím velením mal 507 tankový pluk. Aj keď väčšina spoločnosti brala podpísanie Mníchovských zmlúv ako prostriedok na udržanie mieru, generál de Gaulle zdieľal názor Daladiera, ktorý očakával, že po svojom návrate bude vypísaný, namiesto toho bol oslavovaný ako hrdina.²⁴ Z de Gaullovho odmietavého postoja je možné vycítiť nespokojnosť s pozíciou do ktorej sa Francúzsko dostalo, napriek tomu, že strávil posledné roky pokusmi o reformáciu armády, ako aj znechutenie z opustenia kľúčového spojenca, ktorý bol ponechaný napospas Nemecku. V tomto krátkom liste však aj hovorí o situácii vo francúzskej tlači. Počas celého roku 1938 v období intenzifikácie Sudetskej krízy sa totiž objavujú články odsudzujúce

---

²³ De Gaulle, „La France et son armée (septembre 1938),“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 474.

²⁴ Thalmann Rita, „L'engrenage des abandons,“ *Matériaux pour l'histoire de notre temps*, No.14(1988): 21, <https://doi.org/10.3406/mat.1988.401556>

Československo, ako aj jeho predstavitel'ov. Napríklad v článkoch vydávaných pod taktovkou *l'Action Française* sa objavujú názory, že Československo je umelý štát, ktorý ani nemal vzniknúť.²⁵ Je ironické vidieť, že hnutie, ktoré si na začiatku dávalo za cieľ boj proti Nemecku a dosiahnutie revanchizmu, sa obrátilo proti týmto princípom na čele so spisovateľom Léon Daudet. Je taktiež zaujímavé vidieť, že de Gaulle sám vyrastal v myšlienkach tohto hnutia, keďže jeho otec Henri bol jeho aktívnym členom, avšak teraz sa stáva kritikom podobných hnutí, ktoré podľa neho pracujú na francúzskej pôde ako nejakí agenti Nemecka.

Po podpísaní Mníchovskej dohody a faktického uznania Nemecka ako silnej európskej mocnosti, dochádza vo Francúzsku k postupnému vytriezveniu a obavám, ktoré zachycuje vo svojej korešpondencii de Gaulle.

„Tak a máme tu obdobie uvoľnenia. Francúzi kričia od radosti ako škorce, napriek tomu nemecké jednotky vstupujú triumfálne na územie štátu, ktorý sme pomáhali vybudovať a ktorého hranice sme garantovali ako nášho spojenca. Postupne si zvykáme na ústup a na potupenie natoľko, že nám to príde prirodzené. Vypijeme si tento kalich až do dna“.²⁶

Nemecko sa teda hlavne objavuje ako rastúca hrozba a pritom je čím ďalej tým častejšie spomínaný Hitler, ako akýsi predstaviteľ Nemecka v tomto období. De Gaulle často spochybňuje kroky francúzskej vlády a nespochybňuje, že Nemecko má jediný cieľ a to rozdrviť Francúzsko. Tomu aj prispôsobuje svoje vyjadrenia. Ostro sa vyjadruje na jeho adresu a odsudzuje jeho kroky na medzinárodnom poli.

2.3 Nemecko ako vzor modernizácie

Napriek značne negatívne postoj, ktorý panuje vo Francúzsku v medzivojnovom období, Charles de Gaulle analyzuje postup Nemecka v otázke modernizácie svojej armády a priemyslu. S nástupom Hitlera de Gaulle sleduje pozorne situáciu a podáva správy hlavne ministrovi Reynaudovi, aby sa snažil presvedčiť vládu o nutnosti francúzskej armády. V jeho listoch a správach, ktoré podáva vláde v Paríži sa často spomína Nemecko s rešpektom a určitým uznaním hlavne vo vojenských otázkach.

„Pán minister, dovoľte mi Vám nahlásiť výsledky nášho skúmania organizácie nemeckej armády. Za prvé Ríša do dnešného dňa disponuje tromi tankovými a mechanickými divíziami a ďalšie tri divízie budú k dispozícii počas roku 1936. Za druhé personál týchto divízií patrí

---

25 Marès Antoine, „La question tchécoslovaque devant l'opinion française en 1938,“ *Revue des études slaves*, No.1(1979): 121. , <https://doi.org/10.3406/slave.1979.5058>

26 De Gaulle, „Lettre du 1er octobre 1938 à sa femme,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 476.

medzi elitu nemeckej armády, keďže všetci sú vojaci z povolania. Za tretie organizácia týchto je rovnaká ako som popísal v mojej knihe pred dvoch rokov. Jedna brigáda sa skladá z 500 tankov. Ku každej divízii je priradená jedna letecká eskadra. Takže do konca roka Nemci dokončia svoj plán vytvoriť špeciálny vojenský zbor, zatiaľ čo u nás nie je žiadny vážny návrh na realizáciu podobného plánu. Nielen, že Francúzsko stráca svoju výhodu, ktorú by mohlo využiť proti nemeckému znovu zbrojeniu, ale nechávame Nemecko využiť túto výhodu“.²⁷

Vo svojom projekte práva o organizácii národa v časoch vojny, prednesenom 22. októbra 1936 na inštitúte pokročilých štúdií národnej obrany. V tejto prednáške sa vyjadruje k možnej budúcej vojne a jej dopadoch na Francúzsko, ako aj poskytuje analýzu krokov, ktoré boli prijaté ostatnými štátmi aby sa na túto novú vojnu pripravili.

„Je potrebné pochopiť, že autoritatívne režimy určitých štátov ako Nemecko, Taliansko a Rusko to v tomto ohľade uľahčujú výnimočne svojim vládam. Pretože v čase mieru je podriadenie jedinca v záujme väčšiny základom ich ústavy. Nemecko využije všetku svoju pružnosť Hitlerovho režimu, aby realizovalo svoje podivuhodné zbrojenie. Všetky aspekty priemyslu, sú podriadené tejto príprave na vojny, či už je výroba zbraní, prerozdelenie surovín, import, fixácie cien, obchodné reštrikcie a podobne. Toto všetko slúži v čase mieru ako nácvik na vojnový režim“.²⁸

Touto prednáškou sa de Gaulle obzvlášť snažil poukázať na reformy, ktoré začalo Nemecko pod vládou Hitlera prijímať, aby sa pripravilo na nadchádzajúci konflikt, kdežto Francúzsko ostávalo pasívne. De Gaulle chce, aby bol systém vo Francúzsku pružnejší a to sa snaží dokázať analyzovaním krokov nemeckej vlády, kde sú opäť zamieňané pojmy Nemecko a Hitler. Teraz sa zdá, že keď sa de Gaulle odvoláva na Hitlera, poukazuje hlavne na vládu a jej kroky. Nemecko z kontextu vyznieva skôr ako nástroj tejto vlády pod velením Hitlera, ktorý umožní Hitlerovi zaručiť jeho plány.

V liste z 27 augusta 1937 je možné postrehnúť určitú zaostalosť Francúzska pri porovnaní s Nemeckom alebo Talianskom.

„Avšak všetka táto dezorganizácia má hlbší pôvod. Politika Francúzska vo vzťahu k svojej armáde nie je plne rozhodnutá použiť nové metódy a to: rýchlosť, sila, kvalita, čiže manévra

---

²⁷ De Gaulle, „Lettre du 14 mars 1935 à M. Paul Reynaud,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 379-380.

²⁸ De Gaulle, „Projet de loi d'organisation de la Nation pour les temps de guerre de 22. octobre 1936,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 437.

a prekvapenie. Napriek tomu, že míňame podobný obnos peňazí ešte stále sme pozadu. Napríklad Taliansko dokončilo svoju druhú obrnenú loď s tonážou 35 000 ton. Aj keď my vyvíjame dve, sme ďaleko od ich spustenia na hladinu. Nemecko má už šesť tankových divízií, my napriek tomu, že vyrábame veľa tankov nie sme schopní ich zorganizovať do väčších jednotiek. Je pravda, že ak by existovala medzinárodná súťaž o pevnostiach, určite by sme ju vyhrali. Avšak dojmy, ktoré by sme zanechali v krajinách za našimi hranicami by neboli rovnaké“.²⁹

Ako je vidieť v tomto poslednom liste de Gaulle sporadicky analyzuje situáciu na druhom brehu Rýna a snaží sa dotlačiť francúzsku vládu k modernizácii francúzskej armády vzhľadom na rýchly vývoj v Nemecku. De Gaulle taktiež poukazuje na nelogickosť stavby Maginotovej línie, ktorá dáva jasný signál, že Francúzsko sa bude v prípade ďalšej vojny iba brániť a tým neschopnosť Francúzska proti stále sa zlepšujúcemu nepriateľovi. Nestabilita politickej scény tretej republiky iba umocňovala tento pocit neschopnosti čeliť hrozbe, ktorá prichádzala od Hitlera.³⁰ Tento list bol adresovaný ministrovi Reynaudovi členovi vlády, ktorému sa snaží priblížiť túto stále sa inovujúcu nemeckú armádu a jej silu v porovnaní s tou francúzskou. Pripadá mi, že De Gaulle dokonca ironizuje politiku vedenú francúzskou vládou a jej nedostatočné kroky, alebo jeho nesúhlas s výstavbou Maginotovej línie.

V poznámkach, ktoré si v roku generál de Gaulle zaznamenal v roku 1939 je jasné vidieť jeho obdiv k nemeckej vojenskej mašinérii, ktorá dokázala pochopiť zmysel nového vedenia vojny, zatiaľ čo francúzska armáda sa riadi staršími doktrínami.

„Sila armády sa v minulosti hlavne merala puškami, šablami a veľkosťou delostrelectva. Avšak to sa zmenilo. Veľkosť armády už nehrá tak podstatnú úlohu a jednotlivé zbrane majú len druhoradú úlohu. Dnes sa sila armády meria hlavne v sile letectva, obrnených jednotiek, opevnení, tonáže flotily a nielen vo veľkosti pechoty. Malý počet mužov, ktorý je potrebný na obsluhu lietadla, tanku, alebo delostreleckého kanónu nie je úmerný sile týchto zariadení. Aká desivá deštrukčná schopnosť, ktorou disponuje tisíc lietadiel, tisíc tankov alebo šesť obrnených lodí o tonáži 35 000 tisíc ton, ktorými sa Nemecko chváli a ktoré má Nemecko k dispozícii.. A pritom stačí iba 50 000 mužov, aby všetky tieto zariadenia obsluhovali“.³¹

---

29 De Gaulle, „Lettre du 27 août 1937 à M. Paul Reynaud,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 452.

30 Lacouture, *De Gaulle: the rebel: 1890-1944*, 177.

31 De Gaulle Charles, „Notes sur les idées militaires de Paul Reynaud du juillet 1939“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1940 - Juillet 1941* (Paris: Plon, 1980), 444.

Napriek značnému nepriateľstvu, ktoré de Gaulle k nemeckej politike v 30. prechováva, je taktiež schopný zhodnotiť jeho reformy a postup modernizácie. Z týchto vysvetlených pasáží sa domnievam, že de Gaulle nemá úplne ucelený a stabilný názor na Nemecko, avšak jeho vnímanie tohto štátu sa odvíja od aktuálnej situácie a od špecifických aspektov, ktoré popisuje. To dokazuje aj táto kapitola, aj keď je Nemecko stále hrozba a prísľub novej vojny, je schopné nestranne kladne zhodnotiť jeho prínos a progres v ozbrojenej a ekonomickej sfére.

2.4 Vojnové Nemecko, úspešný nepriateľ

Druhá svetová vojna začala pre Francúzsko vyhlásením vojny 3. septembra 1939. S vyhlásením vojny bol plukovník de Gaulle menovaný veliteľom tankových jednotiek piatej armády. Plukovník de Gaulle sa v tomto čase nachádza priamo na fronte so svojimi vojakmi. Toto obdobie známe ako čudná vojna je v rozpore s de Gaullovým myslením o vedení vojny. Neskôr počas rokov, ktoré de Gaulle strávil budovaním odboja sa na adresu Nemecka takmer výhradne vyjadruje ako na nepriateľský štát. Slovo Nemecko ako keby vypadlo z jeho povedomia, pozoruhodné taktiež je, že v nasledujúcich rokoch sa na adresu Nemecka už nevyjadruje cez osobnosť Hitlera ako tomu bolo v rokoch tridsiatych. Táto kapitola pokračuje v tej predchádzajúcej v ohľade určitého rešpektu k nemeckej armáde a k pokroku, ktorým si nemecká armáda dokázala zaistiť tak rýchly a úspešný priebeh vojny.

„Náš obranný systém bol vyvinutý výlučne na defenzívnu vojnu. Ak nás zajtra nepriateľ napadne som presvedčený, že ho zadržíme. Ak nás nenapadne, tak ostaneme bezmocní. Ja si ale skôr myslím, že nás hneď nenapadne. Jeho záujem je nechať nás variť sa vo vlastnej šťave, s armádou plne mobilizovanou, avšak pasívnou. Je potrebné bez najmenšieho odkladu, aby sme sa aj my vrhli do aktívnej vojny. Aby sme to mohli urobiť, musíme to urobiť s prostriedkami jedinými, ktoré to umožňujú a to letectvom a tankmi organizovanými do veľkých mechanických jednotiek“.³²

Tento list ako tie predchádzajúce adresované Reynaudovi, opakujú skutočnosť, že Francúzsko a jeho armáda značne zaostávajú nad Nemeckom aj v časoch otvorenej vojny. To, že Nemecko bola hrozba od počiatku ako de Gaulle tvrdil..

„ 10. mája započala mechanická vojna. Vo vzduchu, na zemi, či v lietadle, alebo v tanku je mechanický motor hlavným prvkom vojenskej sily. Nepriateľ nad nami získal počiatočnú výhodu. Prečo? Jednoducho preto, že dokázal skôr pochopiť túto realitu modernej vojny. Jeho

---

32 De Gaulle, „Lettre du 22 octobre 1939 à M. Paul Reynaud,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940*, 486.

úspech spočíva hlavne v sile jeho obrnených jednotiek a v bombardovacej sile jeho letectva. Nič viac za tým nie je“.³³

Po porážke Francúzska v roku 1940 sa generál de Gaulle dostáva 17. júna do Londýna. Prímerie s Nemeckom je podpísané 22. júna toho istého roku. De Gaulle odmietajúc toto prímerie sa vydáva cestou formovania odboja, ktorého sa postupne stáva vodcom. Generál de Gaulle po prvýkrát otvorene hovorí o katastrofe 14. júla 1940.

„17. júl bol kedysi sviatok francúzskeho národa. Avšak teraz už nie je sviatkom pre náš porazený ľud. Tento sviatok normálne oslavovaný vojenskými prehliadkami, keď naše lietadlá mohli slobodne lietať nad našimi mestami, kde sa mladí mohli stretávať, aby obdivovali ohňostroje. Avšak niekoľko strašných týždňov vykopali obrovskú priepasť medzi našou minulosťou a našou prítomnosťou. Francúzsko porazené v bitke na ktorú bolo zle pripravené, predané svojim nepriateľom. Krajina rozdelená, jej zdroje vyrabované, obyvateľstvo tyranizované. Avšak nepriateľ aby porazil viacero svojich susedov, tento stav udržať nemôže. Každý krok vpred bude pre neho ešte ťažším. Sme si istí, že tie samé prostriedky ktoré mu pomohli nás premôcť, nám umožnia nad ním zvíťaziť zajtra“.³⁴

Tento prejav je už po porážke Francúzska. Otvorene spomína Nemecko iba ako nepriateľa. Avšak hovorí o rýchlom zvrate, ktorý nastal. Zvrat, ktorý znamenal úplnú porážku Francúzska. Nepriateľ ho zbavil slobody, znemožnil, potupil. Opäť sa de Gaulle vyjadruje jasne na adresu nepriateľa, avšak nadobúdame pocit ako sa snažil obviňovať neschopné francúzske velenie a vládu a nie samotné Nemecko.

Nasledujúca pasáž pochádza z de Gaulloвого prejavu, predneseného v júli 1941 v Bejrúte. Nemecko je spomínane iba ako nepriateľ, proti ktorému de Gaulle iniciuje odboj vo všetkých francúzskych štátoch.

„Nepriateľ je v Paríži, Bordeaux, Lille v Štrasburgu. Nepriateľ využil všetkých možností na zmocnenie sa Francúzska. Nepriateľ okupuje dve tretiny nášho územia so svojou neoblomnou tyraniou. Avšak v tomto momente po zúfalom roku, opäť nachádzame vieru a náznaky víťazstva. Anglicko o ktorom si nepriateľ myslel, že ho rýchlo porazí, alebo s ním uzavrie separátny mier, to Anglicko sa po trinástich mesiacoch prezentuje silnejšie a lepšie vyzbrojené

---

³³ De Gaulle, „Notes sur les idées militaires de Paul Reynaud du juillet 1939“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1940 - Juillet 1941*, 444.

³⁴ De Gaulle, „Article pour le Journal 14 juillet 1940“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1940 - Juillet 1941*, 36.

ako kedykoľvek predtým. Francúzsko sa už vrátilo do vojny s určitou časťou svojich jednotiek a naše vlajky vejú nad niektorými našimi teritóriami.³⁵

V tomto prejave prednesom v Bejrúte, de Gaulle sa opäť oslovuje Nemecko iba pod slovom nepriateľ. Aby zvýraznil nemecké víťazstvo používa tematiku francúzskych miest. Snaží sa publiku priblížiť, že nemecká armáda prenikla od Štrasburgu až po Bordeaux, ale nachádza sa aj v Paríži, v srdci celej krajiny, ako aj v Lille na severe odkiaľ sám pochádza. Týmto spôsobom sa snaží opísať veľkosť a úspech nemeckého víťazstva, keďže jeho armáda bola schopná okupovať celú krajinu od severovýchodu (Lille) na juhozápad (Bordeaux). Aj keď rozpráva o odhodlaní Francúzska, v celej kapitole je badať viditeľný náznak toho, že Nemecko bolo lepšie pripravené viesť modernú vojnu a tento koncept lepšie uchopilo. De Gaulle teda vidí Nemecko úspešné v tom, čo sám doma navrhoval, ale nebol vypočutý.

2.5 Nemecko ako neľútostný okupant

Charles de Gaulle sa počas druhej svetovej vojny stal veliteľom francúzskeho odboja. Vo svojej korešpondencii sa často vyjadruje k udalostiam, ktoré sa odohrávajú v okupovanej domovine. Často odsudzuje krutý režim nastolený novým pánom. Prvá udalosť, ktorá ukazuje krutosť okupačnej správy nastáva v auguste 1941 po tom, čo je v Paríži zabitý vojak nemeckého námorníctva členmi odbojového hnutia. Ako reakcia na túto udalosť je zajatých viac ako 100 ľudí obvinených z účasti na atentáte. Neskôr boli všetci zajatci popravení.

„Pre tých všetkých ktorí tvrdili, že prisluhovačstvo a podrobenie je dobrá cesta pre Francúzsko, Nemecko zasadilo tragický koniec. Odsúdením zajatcov v Nantes a v Bordeaux ukončili akúkoľvek politiku kolaborácie. Viac než kedykoľvek predtým sme presvedčení, že sme na správnej ceste, jedinej správnej. Nevzdáme sa.“³⁶

Svoje znepokojenie nad tvrdou okupačnou správou vyjadruje generál de Gaulle v liste z 10. marca 1943. V tomto období je vojna najintenzívnejšia. Po obsadení voľnej zóny a Darlanovom pripojení sa k spojencom, sa situácia vo Francúzsku drasticky zhoršuje.

„Informácie doručené z Francúzska naznačujú, že Nemci zintenzívňujú deportácie Francúzov do Nemecka.³⁷ Vyzerá to tak, že všetci muži vo veku 18 až 30 rokov a všetci robotníci do 50

---

³⁵ De Gaulle Charles, „Discour du 27 juillet 1941 aux Français du Liban“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juillet 1941- Mai 1943* (Paris: Plon, 1982), 25.

³⁶ De Gaulle, „Télégramme du 30 novembre 1941 au Comité français libre“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juillet 1941- Mai 1943*, 120.

³⁷ V septembri 1942 bola vytvorená povinná pracovná služba Vichystickým režimom. Najskôr to boli muži vo veku 21-35 rokov, po februári 1943 bola táto pracovná povinnosť rozšírená na všetky vekové kategórie.

rokov sú zasiahnutí týmito novými opatreniami. Tieto masívne deportácie sú cielene aby narušili funkčnosť francúzskeho odboja. Iba všeobecné povstanie je jediný prostriedok ako zabrániť odvedeniu aktívnej časti populácie. Národná rada je pripravená vydať rozkaz na takéto povstanie, avšak iba v prípade že by takéto povstanie bolo spojené so spojeneckou akciou na francúzskej pôde, alebo v blízkosti francúzskeho teritória. Inak takáto akcia nemôže skončiť inak ako masakrom, ktorý nebude mať žiadny strategický význam“.³⁸

Nemecko teda v druhej fáze vojny stráca svoj obdiv, ktorý k nemu de Gaulle prechovával vzhľadom k ich spôsobu vedenia bleskovej vojny. Už to nie je Nemecko, ktoré by si tento obdiv zaslúžilo. Nemecko sa zmenilo v krutého okupanta, ktorý neberie ohľad na miestne obyvateľstvo. Nemecko je už iba nepriateľ, ktorému sa jedná o zničenie francúzskeho národa a ktorý musí byť eliminovaný.

V máji toho istého roku vychádza článok pod ktorý sa de Gaulle podpísal a len dokresľuje situáciu v okupovanom Francúzsku.

„ V tento moment nepriateľ a zradcovia, ktorí im pomáhajú spôsobili Francúzsku vlnu útlaku a deportácii. Mladí Francúzi, robotníci, intelektuáli sú prenasledovaní, zbavení svojich príbytkov, uväznení alebo odvedení do koncentračných táborov ako otroci pre Ríšu. Hitler a jeho komplici chcú za každú cenu uhasiť bojovný plameň nášho národa. Diktátori z Berlína a Vichy si mysleli, že si zaobstarali otrokov a namiesto toho je tam samý rebel. Mimo hranice kontinentálneho Francúzska, sme však nikdy neprestali bojovať, verní svojim spojencom a naším ideálom“.³⁹

„ To čo sme podstúpili, to čo sme si vytrpeli oceán poníženia a to nešťastie z ktorého teraz vystupujeme. Stačí sa poobzerať vôkol seba, aby sme pochopili, čo je potrebné urobiť. Musíme túto vojnu vyhrať, pretože táto vojna ešte neskončila. Musíme vyrvať z rúk nepriateľa našu časť Lotrinska, celé naše Alsasko, ktoré ešte stále drží. Musíme prekročiť Rýn, prísť k nemu a vymôcť si to víťazstvo“.⁴⁰

Táto pasáž patrí do prejavu, ktorý generál de Gaulle predniesol už na francúzskej pôde. Tento prejav je z 9. októbra 1944 prednesený v meste Caen v Normandii. Bolo to jedno z prvých väčších nemeckých miest oslobodených z nemeckej okupácie. De Gaulle sa zúčastnil oslobodzovania Francúzska a je vidieť jeho odhodlanie, tak ako odhodlanie počas celej vojny

---

38 De Gaulle, „Lettre du 10 mars 1943 à Winston Churchill“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juillet 1941- Mai 1943*, 535.

39 De Gaulle, „Article du 4 mai 1943 pour la revue Monde libre“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juillet 1941- Mai 1943*, 581.

40 De Gaulle Charles, „Discours prononcé à Caen le 9 octobre 1944“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1943- Mai 1945* (Paris: Plon, 1983), 333.

poraziť svojho večného nepriateľa a zlomiť jeho vojenskú silu. Nepriateľovi nemá ostať to, čo bolo pred vojnou francúzske. Opäť sa de Gaulle vyjadruje k situácii z pohľadu geopolitického. Lotrinsko a Alsasko má byť navrátené, aby sa hranice Francúzska vrátili do svojich pôvodných pozícií. Nepriateľ však porazený byť musí ako musí byť prekročený Rýn.

V novembri toho istého roku si de Gaulle urobil bližšie nešpecifikovanú poznámku ohľadom povojnového usporiadania Nemecka. V tejto situácii sa obe krajiny nachádzajú už pred koncom vojny a de Gaulle si uvedomuje, že teraz je to Francúzsko ktoré má navrch.

„ZSSR a Francúzsko potvrdzujú vôľu bojovať proti Nemecku všetkými prostriedkami až do konečnej porážky nepriateľa. Francúzsko a ZSSR konštatujú svoj spoločný záujem, zabrániť akejkoľvek budúcej nemeckej agresii v hocijakom smere. Ak by takáto situácia nastala, obe strany sa zaväzujú zasiahnuť proti nemeckej agresii“.⁴¹

„Francúzska vláda záväzne pripomína nemeckým úradom, že jednostranné opatrenia prijaté Ríšskou vládou spojené s obsadením Alsaska a Lotrinska nemajú v očiach Francúzska žiadnu hodnotu. Obyvateľstvo Alsaska a Lotrinska nikdy neprestalo byť francúzske“.⁴²

Táto deklarácia vydaná de Gaulleom v januári 1945 iba potvrdzuje názory, ktoré voči Nemecku generál celé tie roky zastával. Táto deklarácia vydaná na samom závere vojny, potvrdzuje víťazný prístup Francúzska a odhodlaného de Gaulle vo vzťahu k večnému nepriateľovi spoza druhého brehu rieky Rýn. Nemecko aj keď je často vykresľované v de Gaullovej korešpondencii ako nedôveryhodné, nebezpečné a kruté, stále je to štát, ktorý generála zaujíma lebo si uvedomuje, že napriek prehre v prvej svetovej zostáva štátom veľkého významu.

3. Nemecko ako kľúčový spojenec

Po skončení druhej svetovej vojny sa Francúzsko nachádza v žalostnej situácii. Krajina zničená, zadlžená, škody po nemeckej okupácii dosahovali obrovských hodnôt. Generál de Gaulle sa v tomto období stáva univerzálne uznávanou autoritou a reprezentantom francúzskej republiky v zahraničí. Jeho pozícia ako osloboditeľa Francúzska a hlavy francúzskej vlády bola jednoducho zaistená. Podarilo sa mu pretlačiť Francúzsko medzi povojnové spojenecké mocnosti, avšak generál nebol pozvaný na postupimskú konferenciu, ktorá mala riešiť povojnové usporiadanie Nemecka.

---

41 De Gaulle, „Lettre du 18 décembre 1944 à l'enseigne de vaisseau de Gaulle“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1943- Mai 1945*, 360.

42 De Gaulle, „Déclaration faite à Paris le 10 janvier 1945“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1943- Mai 1945*, 371.

De Gaulle bol v prvých povojnových mesiacoch zaneprázdnený domácou politickou situáciou, kde sa snažil sformovať novú vládu. Po voľbách z 21. októbra sa však situácia pre generála komplikuje. Voľby totiž nedopadli podľa jeho predstáv a nedarí sa mu zostaviť vládu akú si predstavoval. Tradičná ľavica dominovala vo francúzskej politike a de Gaulle vidiac nereálnosť jeho predstáv, rezignuje 20. januára 1946 a opúšťa francúzsku politiku.⁴³ V tomto období sa taktiež razantne mení pohľad de Gaulla na Nemecko. Nemecko už nie je vnímané ako nezmieriteľný nepriateľ, ale postupne sa dostáva do pozície dôležitého spojenca. De Gaulle je jeden z prvých politikov schopných pochopiť strategický význam Nemecka v novom sa rysujúcom svetovom konflikte a pokúsiť sa dosiahnuť uzmierenie s večným nepriateľom. V nasledujúcich rokoch sa táto myšlienka francúzsko-nemeckého spojenectva propaguje ako jeden zo základných pilierov francúzskej zahraničnej politiky v Európe.

3.1 Nemecko ako sféra francúzskeho vplyvu

Krátko po podpísaní mieru sa de Gaulle snaží zaistiť pozíciu Francúzska voči porazenému Nemecku. Pre de Gaulla ostáva dôležitý ľavý breh Rýna ako bol už spomínaný v medzivojnovom období. Ten spomína vo svojom telegrame z 12. mája 1945.

„Nevidím žiadny problém v tom čo prezentujete pánovi Stettiniousovi ⁴⁴ o našich zámeroch na ľavom brehu Rýna. Ohľadom Kolína nad Rýnom mu môžete vysvetliť, že Francúzsko bolo dvakrát napadnuté v roku 1914 a v roku 1940. Zakaždým bolo Francúzsko napadnuté z Belgicka. A je to práve Kolín, ktorý poslúžil Nemecku ako vstupná brána do Belgicka a teda aj do Francúzska. Nebudeme súhlasiť so zverením tejto kľúčovej zóny žiadnej inej mocnosti a určite nie Anglicku. O to viac, že ani v roku 1914 ani v roku 1940 nás Anglicko od invázie neochránilo. Nakreslite priamu čiaru medzi Parížom a Berlínom a tá bude prechádzať Kolínom“⁴⁵.

V tomto telegrame opäť nachádzame motív ľavého brehu Rýna, ako jedného z kľúčových elementov pre zaručenie francúzskej bezpečnosti. Rovnaký motív, ktorý bol opakovaný už v medzivojnovom období, či už po znovuzískaní Alsaska-Lotrinska, alebo po remilitarizácii Porýnia. De Gaulle teda opäť pracuje so stratégiou tzv. prirodzených hraníc Francúzska, tak ako boli definované ešte za vlády Ľudovíta XIV, avšak snaží sa posilniť vplyv Francúzska aj

---

⁴³ Williams, *The last great Frenchman : a life of general de Gaulle*, 305-316.

⁴⁴ Minister zahraničných vecí v USA

⁴⁵ De Gaulle Charles, „Télégramme du 12 mai 1945 à Georges Bidault à San Francisco“, v *Lettres Notes Et Carnets: 8 Mai 1945- 18 Juin 1951* (Paris: Plon, 1984), 18.

na druhej strane Rýna, aby bol nemecký priemysel pod kontrolou, tak ako tomu bolo po prvej svetovej vojne.

Na začiatku októbra 1945 sa generál de Gaulle vydal na svoju cestu po francúzskej okupačnej zóne v Nemecku. V jeho prejavoch, ktoré predniesol na nemeckej pôde je zaujímavé pozorovať slová akými adresuje nemecký národ.

„V tejto krajine ako v mnohých iných a obzvlášť vo Francúzsku, udalosti spôsobili, že musíme spolu vychádzať, aby sme vykonali prvotnú prácu, ktorá sa volá rekonštrukcia. Viem, že táto práca nebude jednoduchá a nepôjde rýchlo, ale taktiež viem, že francúzske úrady Vám v rámci svojich možností poskytnú všetku svoju pomoc. Francúzsko tu nie je od toho aby bralo, ale aby Vám pomohlo so znovuzrozením a tým myslím znovuzrodenie spolu s Francúzskom. Som presvedčený, že toto úsilie ktoré započalo bude pokračovať v ďalších rokoch a že budete s nami. Som presvedčený, že ste sa rozhodli zaslúžiť si úctu a dôveru a že budúcnosť túto dôveru opodstatní“.⁴⁶

V tejto pasáži je podstatné pochopiť, že iba pol roka do skončení druhej svetovej vojny dostáva Nemecko v de Gaullovom a teda celkovo aj francúzskom pojmímaní nový význam. Z krutého nepriateľa sa stáva akási sféra vplyvu pre francúzsku zahraničnú politiku. Síce de Gaulle zdôrazňuje nutnosť obnoviť Nemecko ekonomicky, avšak používa na to zaujímavé slovo a to síce znovuzrodenie (*renaissance* v origináli). Nejedná sa totiž iba o znovuoobnovenie krajiny ako takej, ale o kompletný prevrat na úrovni politickej, ekonomickej a spoločenskej. Francúzsku už nejde len o to, aby sa Nemecko pozviechalo, ale aby došlo ku kompletnej transformácii krajiny a myslenia jeho obyvateľstva. Táto transformácia má byť vykonaná pod dozorom parížskej vlády, aby opäť nedošlo ku konfliktu akým boli dve svetové vojny. To, že sa jedná o rozširovanie francúzskeho vplyvu na nemeckom území, dosvedčuje aj de Gaullovo vystúpenie z 5. októbra toho istého roka.

„Ustanoviť tu Francúzsko znamená hlavne dať Francúzsku k dispozícii územia, ktoré sú jeho prirodzenou súčasťou. Myslím tým hlavne Falcko, Hesensko, Porýnie a Sársko. Tieto regióny sú závislé jeden na druhom, Falcko ktoré predlžuje naše Alsasko to Hesensko, cez ktorého údolia sa dá dostať do Mohanu a ďalej k Dunaju. Ten Eifel, ktorý je predĺžením našich Arden a nakoniec Kolín.⁴⁷ To mesto, ktorým prechádza najpriamejšia cesta medzi Parížom a Berlínom. Tieto regióny ako som práve spomenul, musia byť prepojené s Francúzskom. Jedná

---

46 De Gaulle, „Allocution du 3 octobre 1945 prononcée à Treves“, v *Lettres Notes Et Carnets 8 Mai 1945- 18 Juin 1951*, 91-92.

47 Kopcovitý terén nachádzajúci sa vo francúzsko-nemeckom pohraničí

sa o anexiu? Nie nejedná. Nechcem sa hrať so slovíčkami. Musí to byť ekonomická a morálna únia. Myslím taktiež na Porýnie. Toto povodie, ktoré ma také zásoby uhlia, ktoré západná Európa a Francúzsko na prvom mieste toľko potrebujú. To Porýnie je zároveň prísľub, ale aj nástroj. Prísľub, pretože bez neho Nemecko nemôže povstať a znova nás ohroziť, alebo nás napadnúť. Taktiež však nástroj, aby povstala západná Európa a obzvlášť, aby pomohlo Francúzsku stať sa priemyselnou mocnosťou, avšak zatiaľ Francúzsko má dosah iba na polovicu tohto baníckeho územia“.⁴⁸

Tento príhovor je súčasťou de Gaullovej cesty po Nemecku. Je obzvlášť logické, že Francúzsko si po vyhranej vojne snaží upevniť svoju pozíciu vo svojej okupačnej zóne. Je však dôležité vidieť aký význam generál pripisuje jednotlivým nemeckým regiónom. Je možné badať, že Nemecko sa stáva akousi predĺženou rukou Francúzska smerom na východ. Týmto spôsobom sa Francúzsko snaží posilniť svoj vplyv na európsku politiku. Francúzsko je síce považované za určitú autoritu, avšak nepatrí medzi veľké mocnosti. De Gaulle a francúzski politici sa snažia zvrátiť tento stav využitím práve porazeného Nemecka. De Gaulle sa opäť zameriava na určité symbolické témy. Napríklad sa opäť spomína Kolín. Kolín, ktorý slúžil ako predmostie nemeckej armáde, Porýnie región priemyselne tak silný, že Francúzsko sa ho musí zmocniť pokiaľ je Nemecko oslabené, a to mu zaručí priemyselnú výrobu dostačujúcu na to, aby sa stalo poprednou európskou mocnosťou.

Túto skutočnosť potvrdzuje generál de Gaulle aj v poznámke, ktorú si napísal v súvislosti s projektom, navrhnutým Réne Mayerom z 18. januára 1946.

Nesúhlasím s Vami. Musíme sa na túto otázku pozrieť inak a z nadhľadu. Nechceme totiž nič, čo by sa podobalo administratívnym orgánom Ríše. Preto nepristúpime k Montgomeryho plánu.⁴⁹ Za druhé predstavujeme si Nemecko na východ od Rýna ako zoskupenie štátov, ktoré sa špecifikuje neskôr. Najskôr musíme tieto štáty ustanoviť tam kde ešte nie sú a to v hlavnej v anglickej okupačnej zóne. Po tom čo tieto štáty budú založené, prijmeme, aby boli spolu zastúpene cez kontrolnú komisiu a odborníkov, ktorí by skúmali otázky, ktoré sú v ich spoločnom záujme.⁵⁰

---

48 De Gaulle, „Allocution prononcée au Kurhaus à Baden-Baden le 5 octobre 1945“, v *Lettres Notes Et Carnets 8 Mai 1945- 18 Juin 1951*, 95-98.

49 Tajný plán, ktorý mal zaviesť novú správu nad porazeným Nemeckom

50 De Gaulle, „Note du 18 janvier 1946“, v *Lettres Notes Et Carnets 8 Mai 1945- 18 Juin 1951*, 183.

Pevný postoj, ktorý de Gaulle prechováva k obnoveniu Nemecka je možné logicky vyvodiť z celkovej medzinárodnej situácie. De Gaulle sa snaží o obnovenie Nemecka ale iba pod silným patronátom Francúzska. Avšak zaujímavejšie je vidieť de Gaullov štýl akým opisuje Nemecko závisiac na situácii. Používa slovo Ríša (*Reich*), aby sa odvolal na bývalý deštruktívny režim, avšak to nespája so súčasnou povojnovou situáciou. Slovo *Reich*, je totiž ťažké preložiť. *Reich* pôvodne nemecké slovo znamená ríša a vo všeobecnosti by sa vo francúzštine dalo preložiť slovom *empire*. Avšak v tomto pojmání, to de Gaulle píše s veľkým začiatočným písmenom ako pôvodne v nemčine. Význam tohto slova sa teda radikálne mení. Neznamená to totiž iba ríša obce, ale skôr označuje krutý režim nastolený nacistickými úradmi a administráciou počas druhej svetovej vojny. Týmto spôsobom sa generál snaží odlišovať bývalý nacistický režim od novej po vojenskej správe.

V prvých povojnových mesiacoch je teda postoj de Gaulla v prenesenom zmysle celého Francúzska celkom jasný a zrejмый. Aj keď sa Francúzsko technicky radí medzi svetové mocnosti, potrebuje udržiavať svoj vplyv v podrobenom Nemecku, aby ho kontrolovalo a zároveň využilo k posilneniu svojho postavenia. De Gaulle toto postavenie francúzskej vlády jasne zdôrazňuje vo svojich prejavoch v Nemecku. Karta sa rýchlo obrátila a Nemecko už nie je priame nebezpečenstvo, ale stáva sa strategickým partnerom, alebo nástrojom cez ktorý je možné presadiť francúzsku zahraničnú politiku v nastávajúcom konflikte medzi východom a západom. De Gaulle však taktiež jasne dáva najavo, že Nemecku nesmie byť povolená úplná nezávislosť a teda by malo zostať pod určitou kontrolou víťazných štátov, hlavne teda Francúzska, ktorého záujmy generál reprezentuje.

3.2 Nemecko pod ochranou de Gaulla

Francúzska politika sa postupne transformuje vo vzťahu k Nemecku. Vďaka iniciatíve Roberta Schumana a Jeana Moneta, tak dochádza k formovaniu nových nadnárodných organizácií, ktoré majú za úlohu prepojiť národné ekonomiky a lepšie kontrolovať ťažký priemysel, obzvlášť ten nemecký, nachádzajúci sa v Porýní.⁵¹ De Gaulle sa však v roku 1946 sťahuje z politiky a verejného života a to vyvoláva určitú stagnáciu vzťahov týchto dvoch krajín. Jeho návrat v roku 1958 predpokladá novú éru francúzsko-nemeckých vzťahov. De Gaulle sa často vyjadruje k problémom Nemecka vo vzťahu k ostatným mocnostiam, ako aj vo vzťahu

---

⁵¹ Duby, *Dějiny Francie od počátků po současnost*, 669.

k samotnému Francúzsku a v je vidieť, že Nemecko je síce nezávislé ale pod určitou kontrolou západného bloku, čím sa aj de Gaulle snaží pasovať do pozície istého ochrancu Nemecka proti Sovietskemu Zväzu, ako dokazuje aj jeho list sovietskemu lídrovi Chruščovovi z 10. septembra 1959.

„Generálovi de Gaullovi nepripadá, že by Spolková republika Nemecko predstavovala hrozbu pre Francúzsko navzdory tomu, čo tvrdí Sovietsky Zväz. Ak by Francúzsko malo zdanie, že sa nachádza v nebezpečenstve, nestrácalo by čas, aby zaistilo svoju bezpečnosť. Francúzsko by sa spojilo so Sovietskym Zväzom proti svojmu susedovi, napriek tomu, že podobný dohovor bol medzi de Gaullom a Stalinom počas vojny, aj keď bol neskôr popieraný. Avšak na SRN nenachádzame nič, čo by nás malo znepokojovať. Nemecko roku 1959 nie je to isté ako Hitlerovské Nemecko a vojenská sila ZSSR roku 1959 sa nemôže zrovnávať s tou z roku 1941. Preto nevidíme dôvod, prečo by sa ZSSR malo cítiť ohrozené SRN. Generál de Gaulle si myslí, že sovietske Rusko musí narovnať svoje vzťahy s Nemeckom.“⁵²

V tomto období totiž sa zintenzívňuje konflikt medzi východným a západným blokom o rozdelený Berlín. Z de Gaullových slov je zrejmé, že Francúzsko má záujem o riešenie tohto problému avšak diplomatickou cestou Nemecka a jeho nárokov na západný Berlín. Spolu s tým, sa de Gaulle v rovnakom období snaží o zblíženie medzi Nemeckom a Francúzskom. V liste Chruščovovi de Gaulle predstavuje svetu nové Nemecko. Nemecko neporovnateľne iné od toho Nemecka 40-tych rokov. Je vidieť, že jeho pohľad na tento štát sa zmenil a začína tento názor prezentovať aj ostatným krajinám.

„Myslím si, že návrhy prezentované na konferencii v Rambouillet sú priaznivé a že nezabraňujú novému ekonomickému vývoju, ani neodďaľujú USA od obrany Európy. Taktiež nezatvárajú dvere novej anglickej účasti, ak bude naša spoločná pozícia vyhovujúcejšia. Viac než kedykoľvek predtým mám pocit, že môžeme spoločne urobiť významný krok smerom k únii v Európe. Verím tomu, že v časoch veľkej svetovej neistoty, aká sa ukazuje na pôde Spojených Národov sa my musíme angažovať bez zdržiavania.“⁵³

V tomto období sa de Gaulle trocha vyčleňuje zo západného bloku a snaží sa posilniť pozíciu Francúzska prostredníctvom spojenectva so SRN. Zároveň je možné z tohto listu vycítiť jeho

---

52 De Gaulle Charles, „Lettre au président du conseil des ministres de l'Union des républiques socialistes soviétiques du 10 septembre 1959“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1958- Décembre 1960* (Paris: Plon, 1985), 256.

53 De Gaulle, „Lettre à Konrad Adenauer, chancelier de la république fédérale d'Allemagne du 22 septembre 1960“, v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1958- Décembre 1960*, 396.

určitú nedôveru, ktorú prejavuje voči svojim anglickým a americkým spojencom a preto sa radšej snaží zamerať na Nemecko, ktoré je ľahšie manipulované kvôli svojmu medzinárodnému postaveniu. De Gaulle sa svojím spôsobom obrany Nemecka snaží posilniť svoj vplyv na druhej strane Rýna, ale aj získať si sympatie nemeckých politikov na svoju stranu.

„Často v minulosti, ale aj veľmi nedávno som sa nádejal, že jedného dňa v uvoľnenejšej a priateľskejšej atmosfére, čiže úplne odlišnej od tej v ktorej sa nachádzame teraz budú nové pravé rokovania medzi západnými mocnosťami a Ruskom, aby sme vyriešili veľké problémy tohto sveta a obzvlášť Nemecka. V tomto prípade je Francúzsko ochotné zúčastniť sa hneď a dobrovoľne. Ale pán prezident, je potrebné aby ste vedel, že neutralizácia Nemecka povedie k neutralizácii celej Európy. Aký bude potom osud Spojených štátov, izolovaných proti triumfálnemu Sovietskemu Zväzu? Nemôžem Vám lepšie vysvetliť, prečo Francúzsko ktoré je cez Nemecko priamo ohrozené prihliada na tieto rokovania s nedôverou a starosťou.“⁵⁴

V tomto liste americkému prezidentovi v časoch Berlínskej krízy, si môžeme povšimnúť viacero zaujímavých vecí. Za prvé je vidieť odhodlanie de Gaulla brániť Nemecko pred rozpínajúcim sa Sovietskym Zväzom v tomto čase, keď sa Európa nachádza na pokraji vojny. Druhá podstatná vec je, že de Gaulle sa vyjadruje tým, že SRN je ohrozené, je priamo ohrozené aj Francúzsko. Ako sa de Gaulle snažil zvyšovať svoj vplyv v Nemecku, tak sa ho aj zastáva na medzinárodnom poli, keďže nemecký hlas nemá takú váhu na medzinárodnom poli. Čím viac sa prehľbujú spoločné vzťahy týchto dvoch krajín, tým sa generál snaží ochraňovať SRN. De Gaulle predpokladá, že úplná neutralizácia Nemecka bude mať za následok úpadok Európy ako takej. De Gaulle sa stavia do postavy ambasádora SRN, ktoré samo nemá veľký význam na medzinárodnom poli. De Gaulle akoby reprezentoval SRN v záležitostiach, kde sa nemôže efektívne reprezentovať samo. De Gaulle sa teda sám stavia do pozície hovorcu Nemecka, a zdá sa že sa snaží týmto spôsobom nie len zorganizovať Nemecko ale celú Európu ako Francúzsku sféru vplyvu ako protipól proti dvom superveľmociam.⁵⁵

„Drahý pán kancelár. Vnímam zblízka list, ktorý ste mi chceli adresovať v predvečer môjho odchodu do Sovietskeho Zväzu. Ako som Vám naznačil počas nášho posledného stretnutia, moja cesta do Moskvy sa spája s novými perspektívami podniknutými Francúzskom, aby sa započal nový dialóg medzi Východom a Západom. Je jasné, že Nemecko sa nemá čoho obávať.

---

54 De Gaulle Charles, „Message à John F. Kennedy, président des États-unis d'Amérique du 11 janvier 1962“, v *Lettres Notes Et Carnets: 1961-1963* (Paris: Plon, 1986), 191-193.

55 Panagoret Ioana, *The European policy of France during the process of European construction*. No: 2 (2012) Valahia University Law Study, 2012), 179.

Je pre nás iba žiaduce, aby sa dve frakcie nášho kontinentu zblížili, čím by sa otvorila cesta novej spolupráce, rozsiahlej spolupráce v Európe. S rozumnou nádejou nám táto spolupráca môže zaručiť rozuzlenie nemeckého problému.“⁵⁶

Tento list novému kancelárovi Erhardovi len ubezpečuje nemeckých politikov o dobrej vôli francúzskej diplomacie. Stále sa Francúzsko a de Gaulle snažia hrať úlohu určitého prostredníka medzi USA a ZSSR. De Gaulle si však týmto spôsobom získava vplyv v Nemecku, a tým že sa snaží zabezpečiť vyriešenie nemeckej otázky. Od vytvorenia ESUO teda obe krajiny prešli dlhou cestou. Musíme konštatovať, že je to práve Berlínska kríza a napätá medzinárodná situácia, ktorá posilňuje spoločné vzťahy. Je to taktiež možnosť pre de Gaulle získať Nemecko na svoju stranu, čo sa mu na určitú dobu darí a pokúša sa dostať Nemecko pod svoje ochranné krídla na úkor americkej politiky. Toto zblíženie ovplyvňuje obraz Nemecka v de Gaullových memoároch. De Gaulle si taktiež uvedomuje, že ak ZSSR bude jednať na priamo s Erhardom bez, bude to znamenať isté odsunutie francúzskej diplomacie do pozadia. V tej tejto dobe totiž Francúzsko hralo úspešne úlohu prostredníka a reprezentanta nemeckej diplomacie. De Gaulle sa teda taktiež snaží udržať si túto pozíciu na medzinárodnom poli.⁵⁷

3.3 Nemecko cez osobnosť Konrada Adenaura

Konrad Adenaur je dôležitá osobnosť vo formovaní vzájomných francúzsko-nemeckých vzťahov, bol totiž prvým menovaným kancelárom SRN.⁵⁸ Konrad Adenaur bývalý primátor Kolína nad Rýnom, bol totiž považovaný za dôveryhodnú osobu. Viedol mesto už počas prvej svetovej vojny a počas druhej bol väznený ako presvedčený antifašista. Po skončení druhej svetovej vojny je práve on vybraný medzi prvými ako nový líder Nemecka a na jeho kandidatúre sa zhodnú všetky západne mocnosti.⁵⁹

De Gaulle ho považoval za spoľahlivú a dôležitú osobnosť v nemeckom verejnom živote a bol to práve Adenaur, ktorý obhajoval nemeckú nezávislosť a budoval vzťahy zo západnými krajinami. De Gaulle s Adenaurom udržiavali vzťah, ktorý by sa dal opísať ako vrelý až priateľský. Tento ich vzájomný vzťah dlhú dobu určoval aj vzťah oboch krajín v čase keď boli

---

56 De Gaulle Charles, „Lettre à Ludwig Erhard chancelier de la république fédérale d'Allemagne du 16 juin 1966“, v *Lettres Notes Et Carnets: Janvier 1964-Juin 1966* (Paris: Plon, 1987), 306-307.

57 Grosser, Alfred, „France and Germany: less divergent outlooks?“, v *Foreign Affairs* No:2 (1970) 243.

58 Germon and Türk, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners*, 165.

59 Legoll Paul, *Charles de Gaulle et Konrad Adenauer: la cordiale entente* (Paris: L'Harmattan, 2004), 26-27.

obaja hlavami svojich krajín. De Gaulle a Adenaur totiž od svojho prvého stretnutia až po smrť nemeckého kancelára udržiavali pravidelný korešpondenčný vzťah a viedli spoločné konzultácie ohľadom politickej situácie. Prvý takýto list je z 15. septembra 1958 teda iba niekoľko týždňov po tom čo sa generál vrátil do vrcholnej politiky.

„Dostal som Vašu správu s veľkou radosťou a úprimne Vám za ňu ďakujem. Pocit, ktorý si uchovávam z nášho stretnutia ma necháva veriť, že vzťahy medzi našimi dvoma krajinami ,ktoré sú tak podstatné pre Európu a pre svetový mier, sú na dobrej ceste“. ⁶⁰

Adenaur sa v nasledujúcich rokoch stáva vedúcou postavou francúzsko-nemeckých vzťahov. Paradoxne bol Adenaur primátorom Kolína, mesta ktoré bolo tak často spomínané ako východzí bod nemeckej invázie, avšak de Gaulle v ňom videl čestného človeka a schopného politika. Obaja štátnici však vytrvalo pracovali aby dosiahli, čo najlepšieho zblíženia medzi oboma štátmi. Jednou z najvýznamnejších udalostí je určite podpis Elyzejskej zmluvy z roku 1963, ktorý je pripisovaný ako úspech na diplomatickom poli.

„Tak ako vy pán kancelár aj my si želáme aby toto naše životné dielo bolo úspešne. Podľa mňa a podľa mnohých ostatných prekvitá v tomto istom momente. My môžeme pracovať na tom, čo bolo na začiatku čin a politická vôľa kancelára Konrada Adenaura, aby naši nasledovníci mohli v našej práci pokračovať. Je to pocta, ktorú by som mu chcel vzdať ešte raz. Preto Vás žiadam páni ministri aby ste pozdvihli poháre na počesť pána kancelára Konrada Adenaura, na počesť jeho diela, na počesť nemeckého ľudu, ktorý vedie tak úspešne a prominentne už skoro pätnásť rokov. ⁶¹

Tento prípitok na počesť nemeckého kancelára vykresľuje úctu a uznanie, ktoré generál prechováva k tomuto veľkému mužovi, ktorý od svojho zvolenia kancelárom SRN sa snažil dosiahnuť zblíženia medzi Francúzskom a Nemeckom a Elyzejská zmluva je všeobecne považovaná za vyvrcholenie týchto snáh.

„Nič nie je viac prekvapujúce ako zotavenie Nemecka zo dna plného ruín, kde sa nachádzalo po triumfálnom avšak zničujúcom období. Nič nie je viac udivujúce ako rola, ktorú hral tento

---

60 De Gaulle, „Message au Chancelier Konrad Adenaur du 22 septembre 1960,“ v *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1958- Décembre 1960*, 80.

61 De Gaulle, „Toast prononcé à Bonn par le général de Gaulle à l'occasion du dîner offert en son honneur par le chancelier fédéral Konrad Adenaur du 4 juillet 1963,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1961- 1963*, 348-349.

veľký muž v národnom znovuzrození a v jeho znovuoobjavení na medzinárodnej scéne. Nič nie je viac pôsobivé ako práca, ktorú ste viedol a v ktorej ste uspel v tomto ohľade.“⁶²

Podobne generál de Gaulle pokračuje aj v liste zo 4. januára 1966, kde skladá komplimenty bývalému kancelárovi k jeho narodeninám.

„Môžete byť hrdý na to, čo ste dokázal v otázke znovuoobnovenia Nemecka v dohode medzi našimi dvoma národmi a pre úniu v Európe. Nič nie je nikdy dokončené, avšak zrno ktoré ste zasiali bude klíčiť. Buďte si istý, že aj ja si to úprimne želim.“⁶³

Aj keď sa po odstupne kancelára Adenaura francúzsko-nemecké vzťahy zhoršujú, nič to nemení na fakte, že Adenaur aj napriek svojmu pokročilému veku zostáva uznávanou autoritou a udržiava pravidelný korešpondenčný vzťah s generálom, keď spolu konzultujú medzinárodné udalosti. Je často aj samotným de Gaullom prezentovaný ako záchranca nemeckého národa, ktorý ho vyviedol z myslenia nacistickej propagandy do nového sa formujúceho sveta.

„Pán prezident, Francúzsko smúti spolu s Nemeckom. V jeho mene sa skláňam s rešpektom pred tým, ktorý bol jeden z najväčších štátnikov tohto obdobia. Po skončení strašnej vojny kancelár Konrad Adenaur obnovil svoju krajinu. Neprestajne pracoval na usporiadaní Európy. Bol líder francúzsko-nemeckého uzmierenia. Strata kancelára Adenaura mi spôsobuje veľkú bolesť, pretože ma s ním spájalo veľké priateľstvo.“⁶⁴

Počas spoločného vládnutia de Gaulle a Adenaura je zreteľne jasné, že vzťahy a dohody medzi obidvoma krajinami boli priamo ovplyvnené priateľstvom, ktoré medzi sebou títo veľkí muži prechovávali. Pohľad na Nemecko je totiž trocha skreslený vďaka charizme a autorite jeho hlavného predstaviteľa, ktorého hlavný cieľ je zblížiť obe krajiny. De Gaulle navyše k tomu sám posilňuje tento obraz, pretože Adenaur je prezentovaný ako ideálny partner pre Francúzsko a jeho politiku. De Gaulle totiž aj udržiavaním dobrých vzťahov s Adenaurom, propaguje tento pozitívny obraz o Nemecku, ktorý sa však často zakladá práve na osobnosti kancelára. Tento priateľský vzťah pozostáva aj z skúsenosti obidvoch mužov. Dobré vzťahy a podmienky, ktoré panujú počas ich vlády totiž nemajú dlhého trvania. Po odstupe Adenaura sa dostáva

---

62 De Gaulle, „Lettre à Konrad Adenaur ancien chancelier de la république fédérale d'Allemagne du 8 novembre 1965,“ v *Lettres Notes Et Carnets: Janvier 1964- Juin 1966*, 209.

63 De Gaulle, „Télégramme à Konrad Adenaur, à Rohndorf-am-Rhein république fédérale d'Allemagne du 4 janvier 1966,“ v *Lettres Notes Et Carnets: Janvier 1964- Juin 1966*, 232

64 De Gaulle Charles, „Télégramme à Heinrich Luebke, président de la république fédérale d'Allemagne à Bonn du 16 avril 1967,“ v *Lettres Notes et Carnets : Juillet 1966- Avril 1969* (Paris: Plon, 1987), 97.

k Nemecku k postu kancelára Ludwig Erhard, ktorý nezdieľa víziu spoločnej Európy ako sa zaviazali de Gaulle a Adenaur pri podpise Elyzejských zmlúv. Erhard sa vyjadruje veľmi negatívne k francúzskej politike v Nemecku, dokonca zachádza tak ďaleko tvrdiac, že Francúzsko je pre celú Európu hrozbou so svojou nebezpečnou politikou. Erhard dokonca varoval Nemcov otvorene pred francúzskou politikou a navrhol sa od nej dištancovať ako aj od dohôd obsiahnutých v Elyzejských zmluvách.⁶⁵

3.4 Nemecko partner v európskej integrácii

Spojenectvo Francúzska a Nemecka na medzinárodnom poli a prvé náznaky integrácie týchto dvoch krajín do užšieho celku počínajú na začiatku 50. rokov. Vznikom ESUO z roku 1951 je považované za prvý úspech v otázke európskej integrácii. Robert Schuman a Konrad Adenaur oslavovali založenie tohto spoločenstva ako historický úspech, napriek tomu, že druhý spoločný projekt tzv. európskeho obranného spoločenstva nevyšiel. Podpísanie Parížskych zmlúv z roku 1954 zbavuje Nemecko okupačného statusu a o rok neskôr je vyriešená aj otázka Sárska.⁶⁶

Po tom čo je Charles de Gaulle zvolený prezidentom IV. francúzskej republiky, dáva si ako za jeden z cieľov jeho politiky zblíženie s Nemeckom a integráciu Európy ako protipólu k dvom supervelmociam. Hlavné je obdobie do roku 1963, kedy sa významne podarilo zblížiť obidve krajiny, za čím stojí hlavne priateľstvo a práca De Gaulla na francúzskej a Adenaura na nemeckej strane.

„Avšak vnímajúc všeobecnú svetovú situáciu, politické, vojenské a ekonomické hrozby formulované sovietskou ríšou, som viac ako kedykoľvek predtým presvedčený, že úzka spolupráca medzi Francúzskom a Nemeckom by nás mala zaujímať. Každým dňom sa naše krajiny posilňujú v rôznych oblastiach. Dovoľte mi zopakovať, že je mojím presvedčením, že Francúzsko a Nemecko sa zjednocujú vo svojich silách“⁶⁷

Snahy o uzmierenie a o spoluprácu sú propagované hlavami oboch štátov. De Gaulle aj Adenaur si uvedomujú dôležitosť tohto spojenectva. Vyvrcholením týchto snáh je podpis Elyzejských zmlúv z 18. januára 1963. Po ich prijatí nemeckým parlamentom, neskrýva generál svoje nadšenie a radosť.

---

65 SCHOENBORN Benedikt, *Chancellor Erhard's silent rejection of de Gaulle's plans: the example of monetary union*. *Cold War History* No:3(2012), 377-378. dostupné na : <http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=asn&AN=96796526&site=eds-live&scope=site&lang=cs>

66 Germon and Türk, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners*, 165-167.

67 De Gaulle, „Lettre à Konrad Adenaur, chancelier de la république fédérale d'Allemagne du 8 mars 1961,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1961- 1963*, 54-55.

„ Drahý pán kancelár. Ďakujem za Váš list zo 17. mája. Francúzsko-nemecká zmluva je už schválená Bundestagom, teším sa z možnosti navštíviť Bonn v sprievode mojich ministrov aby som stretol Vás a vašu vládu. Chcel by som využiť túto príležitosť, aby som vyjadril akú hodnotu prikladám tomuto stretnutiu, ktoré nám dovolí započat' realizáciu našich dohôd o francúzsko-nemeckej spolupráci.“⁶⁸

V tomto období sa taktiež mení spôsob vnímania nemeckého národa ako celku. V predchádzajúcich kapitolách je možné badať symboliku na rozdelenie, ktoré generál používa. Napríklad symbolika Rýna, ktorý oddeľuje Francúzov a Nemcov. V nasledujúcej pasáži z konceptu predneseného z Bonnu sa de Gaulle zameriava na spoločné veci a nie už na rozdiely týchto dvoch národov.

„ My Európania sme stavitelia katedrál. Obetovali sme veľa času a úsilia, ale uspeli sme v tom. Teraz začíname budovať západoeurópsku úniu. Aká to katedrála! Avšak budeme potrebovať čas. Bude to vyžadovať veľa úsilia. Dúfajme, že to dokončíme bez toho aby sme na to potrebovali storočie, pretože v našej dobe metódy, technológie a náradie dosť pokročili pre túto stavbu. Tak ako tak máme pre to základ. Tým základom je francúzsko-nemecké uzmiernenie. Taktiež máme piliere, ktoré vytvárajú hospodárske spoločenstvo šestky. Avšak piliere môžu byť postavené až po položení základov.“⁶⁹

Toto de Gaullovo prirovnanie je dôležité z viacerých aspektov. De Gaulle už totiž nerozlišuje medzi oboma národmi ale odvoláva sa na to, čo majú spoločné. Symbolika katedrál, však vyžaduje určité zamyslenie. De Gaullovi je určite blízka náboženská obraznosť, daná jeho výchovou a tradičnou rodinou v akej vyrastal. To však musí byť blízke aj nemeckým politikom, ktorým tieto slová adresoval. Od konca druhej svetovej vojny totiž nemeckej politike dominujú kresťanský demokrati CDU-CSU. Prirovnanie budovania katedrál s budovaním užšieho európskeho spoločenstva je určite na mieste. De Gaulle si totiž uvedomuje, že takýto projekt vyžaduje veľa času a spolupráce v tomto prípade Francúzska a Nemecka ako základov tejto únie, avšak výsledok môže byť impozantný ako napríklad katedrála v Kolíne, alebo v Reims. Táto symbolika je použitá ako aj určitá správa pre nového nemeckého kancelára Ludwiga Erharda, ktorý zďaleka nezdíeľal víziu svojho predchodcu a za jeho vlády dochádza k postupnému ochladnutiu vzťahov medzi oboma krajinami a kancelár sa skôr obracia k USA.

---

68 De Gaulle, „Lettre à Konrad Adenauer, chancelier de la république fédérale d'Allemagne du 21 mai 1963,“ v *Lettres Notes Et Carnets: 1961- 1963*, 334-335.

69 De Gaulle, „Brouillon du plan d'une allocution prononcée à Bonn du 12 juin 1965,“ v *Lettres Notes Et Carnets: Janvier 1964- Juin 1966*, 169-170.

⁷⁰V skutočnosti je vidieť dopad priateľstva de Gaulla a Adenaura na vývoj vzťahov medzi oboma krajinami. Zdá sa akoby celé toto zmierenie a priateľstvo stálo na týchto dvoch osobách a po tom, čo sa jeden z nich sťahuje do úzadia padá s ním aj tento projekt spojenectva. To len dokazuje, že vzťah de Gaulla ako aj oboch krajín je skôr prezieravý a neustále sa meniace, závisiac od situácie, a že sa de Gaulle zaujíma o Nemecko len v prípade, že by mu mohlo pomôcť dosiahnuť svoje ciele.

Aj keď sa vláda Erharda odvracia od spoločného projektu, vôľa de Gaulla v tomto ohľade neklesá, a ani jeho mienka o nemeckom štáte. V rozhovore s bývalým kancelárom Adenaurom obaja muži potvrdzujú túto skutočnosť.⁷¹

K. Adenaur : „Musím vyjadriť svoju túžbu, a to že pod vedením Francúzska, sa vytvorí Európa. Je to moja najdrahšia túžba. Iba vzťahy so spojenými štátmi by boli odlišné. Dúfam, že zostanete čo najdlhšie ako hlava Vášho štátu, pretože inak neviem čo sa prihodí Francúzsku. Musíte zostať lídrom Európy a to nehovorím, aby som Vám lichotil, ale preto že tomu hlboko verím.“

C.de Gaulle : „Ďakujem Vám pán kancelár. Vaše slová ma dojali, ale nerobím si žiadne ilúzie. Francúzsko existuje a rastie. Nemecko taktiež. Avšak Francúzsko nemá prostriedky na to aby viedlo Európu. Európa je spoločná záležitosť Francúzov a Nemcov. To je zdravý rozum. Sami nemáme prostriedky na to viesť Európu. A vy tiež nie. Avšak spoločne to urobiť môžeme. Musíme kráčať ruka v ruke. Aj keď naše ekonomické záujmy nie sú úplne rovnaké, nepredstavujú však veľkú prekážku. Hlavný predpoklad úspechu je to, že naše krajiny sú spolu. Odkedy nie ste vo vedení nemeckej vlády táto realita vybledla. Avšak nie na vždy. Musíme ostať na tejto ceste aj keď je príliv a odliv. Tak či tak Vás môžem ubezpečiť, že nikdy nespravím nič proti Nemecku.“⁷²

Vo všeobecnosti snahy De Gaulla o integráciu a uzmierenie medzi Nemeckom a Francúzskom sa dajú považovať za úspešne. Jeho pohľad na Nemecko sa s užšou spoluprácou mení a je vidieť veľký posun vo zmýšľaní s predchádzajúcimi rokmi. Veľký význam na spolupráci a integrácii medzi týmito dvoma krajinami má určite aj osobnosť kancelára Adenaura, ktorý je jedným z propagátorov tejto myšlienky v Nemecku. Posun myslenia je vidieť na formulácii

---

⁷⁰ Germon and Türk, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners*, 155-156.

⁷¹ De Gaulle, „Tête-à-tête entre le général de Gaulle et l'ancien chancelier allemand Konrad Adenaur du 12 mars 1966,“ v *Lettres Notes Et Carnets: Janvier 1964- Juin 1966*, 268.

⁷² Ibid, 268-269.

generálových výrazov, ktoré používa k popísaniu Nemecka. Už to nie je nepriateľ z druhého brehu Rýna, ale skôr spojenec, ktorého pomoc je potrebná a žiadaná k dosiahnutiu celkovej európskej integrácii. Ako sám de Gaulle tvrdí, účasť Nemecka je nevyhnutná, pretože De Gaulle si uvedomuje, že v časoch studenej vojny potrebuje spojenca, ktorý by mu pomohol presadiť jeho názory v konflikte dvoch superveľmocí.

Záver

Práca sa hlavne zameriava na premenu názorov Charlesa de Gaulle vo vzťahu k Nemecku v období rokov 1919 až 1969. Analýzou zdokumentovaných listov, prehovorov, zápiskov si práca dáva za cieľ pochopiť spôsob akým de Gaulle reaguje na udalosti, ktoré formovali vzájomné vzťahy oboch krajín. Pomocou analýzy a hlbšieho zamyslenia sa nad citovanými pasážami sa práca taktiež venuje kedy a za akých okolností dochádza k zmene postoja de Gaulle vo vzťahu k Nemecku, keď sa z dlhoročného nepriateľa stáva dôveryhodný partner a spojenec. V práci sa taktiež snažím zamerať na symboliku a jazyk, aký Charles de Gaulle používa vo svojom odkazovaní na Nemecko v rozličných obdobiach, keďže práve tieto symboly pomáhajú utvárať celkový obraz, ktorý de Gaulle na Nemecko má. V prenesenom zmysle práca nielen približuje pohľad de Gaulle na Nemecko, ale aj samotné Francúzsko. Dá sa povedať, že v mnohých situáciách sa názor de Gaulle zhoduje s názorom prevládajúcim vo francúzskej spoločnosti.

Myslím si, že sa mi v práci podarilo zachytiť a ozrejmiť, že Charles de Gaulle skutočne nemá ucelený a trvalý názor na Nemecko, ale skôr sa jeho názor mení vychádzajúc z rozličných predpokladov. Jeho názor sa počas jeho života kontinuálne mení a skôr sa zdá, že Nemecko ako krajina nemá v jeho zmýšľaní špeciálne miesto. Pomocou bližšej analýzy z práce teda vyplýva, že de Gaullov názor na Nemecko ovplyvňuje viacero faktorov, najviac však aktuálny medzinárodný stav medzi oboma krajinami. De Gaulle formuje svoje názory na Nemecko tak, aby hlavne mu poslúžili v presadení vlastných nápadov. Keď hlása, že Nemecko má lepšiu a modernejšiu armádu v medzivojnových rokoch, snaží sa tým doceliť hlavne modernizáciu francúzskej armády. Keď sa Nemecko v jeho spisoch objavuje ako spojenec, je to hlavne preto, aby presadil svoju politiku a posilnil vplyv Francúzska na medzinárodnej scéne. Týmto sa snažím hlavne povedať, že Nemecko je u de Gaulle prezentované početnými obrazmi, ktoré sú doplnené o metafory dotvárajúce dojem, ktorý chce de Gaulle o Nemecku propagovať. Jeho zmýšľanie vo vzťahu k Nemecku je teda hlavne pragmaticky založené na dosiahnutie jeho politických alebo osobných cieľov, preto je možné badať rozličné prirovnania a obrazy, ktoré používa na jeho opísanie a ktoré sa často menia aby vyhovovali súčasnej potrebe.

Zo spracovaných textov a prameňov taktiež zrejme vyplýva, že síce Nemecko nemá v jeho zmýšľaní ustálený obraz, avšak stále zaujíma dôležité postavenie v jeho predstavách o usporiadaní Európy. Práca taktiež dokumentuje tieto plány a snaží sa objasniť a ukázať čitateľovi pod akými obrazmi sa Nemecko v de Gaullových spomienkach objavuje a aké

jazykové prostriedky k tomu používa. Je taktiež vidieť, že de Gaullovo zmýšľanie je hlavne poznamenané geopolitikou, ako aj jeho armádnym zázemím. Opakujúce sa obrazy pojednávajúce o Kolíne, o rieke Rýn a pod. potvrdzujú fakt, že de Gaulle často stavia svoje výpovede práve na geopolitickom vnímaní. Toto vnímanie často zabraňuje vidieť Nemecko v inom svetle, ako v tom strategickom a až na výnimku Konrada Adenaura sa de Gaulle skoro nikdy nevyjadruje smerom na nemecký národ, alebo jeho významné osobnosti. Je pochopiteľné vidieť, že de Gaulle je vo svojom vyjadrovaní limitovaný na politickú a armádnú podstatu veci, čo je určite dané jeho výchovou, kariérou ako aj osobnými skúsenosťami.

Zmena myslenia de Gaulla vo vzťahu k Nemecku, ako práca popisuje prichádza hneď po skončení druhej svetovej vojne. Táto zmena myslenia je taktiež veľmi pragmaticky realizovaná. Zmena nastáva v dobe, kedy je Nemecko na kolenách a pritom Francúzsko pod velením de Gaulle sa snaží obnoviť svoje postavenie medzi veľmocami. Táto rýchla zmena kedy sa z nepriateľa stáva spojenec sa dá charakterizovať potrebou de Gaulla, ktorý sa snaží zvyšovať svoj vplyv v Nemecku, aby tak posilnil svoju pozíciu voči veľkej trojke.

Práca Charles de Gaulle a jeho pohľad na Nemecko v premenách jeho života sa hlavne zaoberá vzťahom, aký de Gaulle prechovával k Nemecku. Práca potvrdzuje predpoklad, že jeho mienka je hlavne tvorená jeho rodinným a profesionálnym zázemím a geopolitickou situáciou v rozličných obdobiach jeho života. Názor, ktorý de Gaulle zastáva počas svojho života sa teda veľmi často mení závisiac od momentánnej situácie a dá sa skonštatovať, že de Gaulle svoj názor mení aby čo najlepšie reprezentoval strategické potreby Francúzska.

Zoznam zdrojov:

Pramene:

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: 1919 - Juin 1940* (Paris: Plon, 1980), 511.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1940 - Juillet 1941* (Paris: Plon, 1980), 521.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Juillet 1941- Mai 1943* (Paris: Plon, 1982), 652.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1943- Mai 1945* (Paris: Plon, 1983), 496.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: 8 Mai 1945- 18 Juin 1951* (Paris: Plon, 1984), 553.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1951- Mai 1958* (Paris: Plon, 1985), 419.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Juin 1958- Décembre 1960* (Paris: Plon, 1985), 520.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: 1961-1963* (Paris: Plon, 1986), 476.

De Gaulle Charles, *Lettres Notes Et Carnets: Janvier 1964-Juin 1966* (Paris: Plon, 1987), 366

De Gaulle Charles, *Lettres Notes et Carnets : Juillet 1966- Avril 1969* (Paris: Plon, 1987), 385.

Literatúra :

Marès Antoine, „ La question tchécoslovaque devant l'opinion française en 1938,“ *Revue des études slaves*, No.1(1979): 121, <https://doi.org/10.3406/slave.1979.5058> (staženo k 20.04.2018)

Thalmann Rita, „ L'engrenage des abandons,“ *Matériaux pour l'histoire de notre temps*, No.14(1988): 21, <https://doi.org/10.3406/mat.1988.401556> (staženo k 30.04.2018)

Maurois André, *Dějiny Francie* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994), 495.

Legoll Paul, *Charles de Gaulle et Konrad Adenauer: la cordiale entente* (Paris: L'Harmattan, 2004), 372.

Duby Georges, *Dějiny Francie od počátků po současnost* (Praha: Karolinum, 2003), 953.

Williams Charles, *The last great Frenchman: a life of general de Gaulle* (New York: John Wiley, 1993), 554.

Lacouture Jean, *De Gaulle: the rebel: 1890-1944* (New York: W.W. Norton & company, 1990), 615.

Germon Carine and Türk Henning, *A history of Franco-German relations in Europe: from "hereditary enemies" to partners* (New York: Palgrave Macmillan, 2008), 283.

Panagoret Ioana, *The European policy of France during the process of European construction*. No: 2 (2012) Valahia University Law Study, 2012), 179.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=lg&AN=84605018&site=eds-live&scope=site&lang=cs> (staženo k 06.054.2018)

Grosser, Alfred, „France and Germany: less divergent outlooks, “ v *Foreign Affairs* No:2 (1970) 243, <https://www.jstor.org/stable/20039437> (staženo k 07.05.2018)

SCHOENBORN Benedikt, *Chancellor Erhard's silent rejection of de Gaulle's plans: the example of monetary union*. *Cold War History* No:3(2012), 377-378, <http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=asn&AN=96796526&site=eds-live&scope=site&lang=cs> (staženo k 08.05.2018)